

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Jiří Ernst

**Komparace stavby zpravodajských reportáží ČT a
tv Nova v I. a II. čtvrtletí 2012**

Bakalářská práce

Praha 2013

Autor práce: **Jiří Ernst**

Vedoucí práce: **PhDr. Martin Lokšík**

Rok obhajoby: **2013**

Bibliografický záznam

ERNST, Jiří. *Komparace stavby zpravodajských reportáží ČT a tv Nova v I. a II. čtvrtletí 2012*. Praha, 2013. 138 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Martin Lokšík.

Abstrakt

Bakalářská práce porovnává stavbu reportáží hlavních zpravodajských relací ČT a tv Nova z hlediska užití jednotlivých stavebních částí. Zdrojem je vysílání Událostí a Televizních novin ze dvou týdnů během I. pololetí roku 2012. V teoretické části jsou zmíněné pojmy z oblastí, které mají vliv na užití prvků. Obdobný význam má i kapitola o provozních faktorech. Součástí je stručný popis daných médií se zaměřením na personální změny a dále podrobnější popis jednotlivých elementů, resp. jejich kategorií. Praktická část předkládá ve čtyřech kapitolách redukované výsledky kvantitativní analýzy a kvalitativní analýzu vybraných prvků /"gerojš - ruchový záběr" a "stand-up"/. Následuje komparace na základě vyřčených hypotéz rozdělená do tří částí: nejdříve jsou porovnány změny během pololetí v rámci jednotlivých relací; závěrem se komparace věnuje oběma relacím ve druhém sledovaném období.

Abstract

The bachelor thesis compares the construction of the reports in the main news programs on the Czech Television and Tv Nova. The source is the broadcasting of "Události" and "Televizní noviny" for two weeks during the first half of 2012. The theoretical part contains the terms of the areas that have some influence on the usage of the typical elements.. The chapter on operational factors has the similar importance. A brief description of the media focusing on personnel changes is also included as well as more detailed description of the individual elements. The practical part presents four chapters with reduced results of quantitative analysis and qualitative analysis of selected elements /"Full natural sound" and "Stand-up"/. The following comparison is divided into three parts: first two compare the changes during the semester in each broadcast; the third part is dedicated to both programs in the second period.

Klíčová slova

televizní zpravodajství, Česká televize, Nova, reportáž, stand-up /standup/, gerojš, ruch, synchron, asynchron

Keywords

television reporting, Česká televize /Czech television/, Nova, report, stand-up, natural sound, SOT /sound on tape/, VO /voice over/

Rozsah práce: 99 498 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 22. května 2013

Jiří Ernst

Poděkování

Za odborné vedení, poskytnutou literaturu, rychlé reakce a trpělivost děkuji panu doktoru Martinu Lokšíkovi; za pomoc při zpracování panu Ing. Pavlovi Holému a panu Bc. Ondřeji Kotoučkovi; za věcné debaty pak paní Mgr. Lucii Rosí a panu Mgr. Milanu Brunclíkovi.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:
Jiří Ernst

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:
2009

E-mail diplomantky/diplomanta:
e-video@seznam.cz

Studijní obor/forma studia:
Mediální studia (bakalářský program - kombinované)

Předpokládaný název práce v češtině:

Komparace stavby zpravodajských reportáží ČT a tv Nova v I. a II. čtvrtletí 2012

Předpokládaný název práce v angličtině:

Comparison of the structures of news reports on ČT and tv Nova in the first and second quarter 2012

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013):

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)

ZS 2012/2013

Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků):

Cílem práce je popsat a porovnat stavbu zpravodajských příspěvků v relacích Události (ČT) a Televizní noviny (tv Nova) v rámci dvou období roku 2012. Volba období i obou subjektů je daná personálními změnami v ČT i trendem klesající sledovanosti stanice Nova, jejíž Televizní noviny jsou po mnoho let nejsledovanějším televizním titulem v ČR vůbec. Od 2. čtvrtletí dojde k zásadní přeměně Události, přičemž již od počátku roku 2012 lze pozorovat dílčí změny ve zpracování (např. zvýšený výskyt infografiky). Drobné obměny proti dosavadnímu systému předkládá i tv Nova (např. reportáž o 3 stand-upech). Výstupem bakalářské práce bude popis vývoje i vzájemného vymezení způsobu zpracování příspěvků.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

I. Úvod

- Teoretický úvod (zpravodajské žánry, hodnoty)
- Technologický úvod (odborné pojmy, stručný popis technického zázemí)

II. Popis zkoumaných médií

- ČT - médium veřejné služby a jeho specifika, výhody (sít' zahraničních zpravodajů)
- Televize Nova - postavení komerční televize, sledovanost, nástroj k prosazení zájmů
- Celková situace na televizním trhu se zaměřením na zpravodajství (ostatní subjekty, trendy, předpokládané změny)

III. Kvantitativní obsahová analýza zpravodajských příspěvků 1. období

- Způsob analýzy (metodologie, vymezení, pojmy z oblasti měření sledovanosti)

- Analýza ČT

- Analýza tv Nova

IV. Kvantitativní obsahová analýza zpravodajských příspěvků 2. období (s akcentem na proběhlé změny)

- Analýza ČT

- Analýza tv Nova

V. Komparace na základě výsledků analýz

- Změny ve stavbě reportáží ČT během 2 období
- Změny ve stavbě reportáží tv Nova během 2 období
- Porovnání stavby ČT a tv Nova v 2. období (směr vývoje)

VI. Závěr

- Shrnutí a utřídění získaných poznatků

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):

_ **Zacílení** je dáno zvolenými médii, tedy Českou televizí a tv Nova. Pro srovnatelnost jsou logicky dané hlavní zpravodajské pořady, u nichž - coby souhrnných relací - lze předpokládat také největší shodu ve volbě témat. Zároveň dostatečně pokrývají základní oblasti (politika, domácí - vč. regionálního - i zahraniční zpravodajství). Součástí práce nebude sportovní, ani meteorologické zpravodajství, pakliže nepůjde o příspěvky přímo začleněné.

_ **Analýza** bude vycházet z podkladů 2 období v rozsahu 7 dnů. Zásadním faktorem pro určení období jsou předpokládané změny zpravodajství ČT od 1. 3. 2012. Výchozí úsek budiž určen před toto datum. Následné časové období pak na 2. čtvrtletí roku 2012.

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Primární metodou bude kvantitativní obsahová analýza, v níž se zaměřím na zastoupení jednotlivých výrazových prostředků (s ohledem na délku i postavení v rámci množiny). Převzatá statistická data (jako zdroj poslouží Asociace televizních organizací) poslouží především v kapitole V.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

TRAMPOTA, Tomáš; VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. Metody výzkumu médií. Praha: Portál, 2010. 296 s. ISBN 978-80-7367-683-4.

- Čtenář je obeznámen s metodami aplikovanými při zkoumání mediálních produktů (měření sledovanosti, analýza reprezentace, interpretace textu). Význam knihy je také v užití praktických ukázek z reality českých médií.

JIRÁK, Jan; KÖPPLOVÁ, Barbara. Masová média. Praha: Portál, 2009. 416 s. ISBN 978-80-7367-466-3.

- Knihu lze označit za jednu ze základních čítanek mediálních studií, přesto se ve svém obsahu dotýká otázek nejen základních pojmů teorie (znaky a kódy, stereotypy, cenzura...); v kapitole Mediální produkce je zmíněná i komercializace médií a z toho plynoucí zákonitosti nejen při stavbě zpravodajství.

McNAIR, Brian. Sociologie žurnalistiky. Praha: Portál, 2004. 184 s. ISBN 80-7178-840-6.

- Autor již v předmluvě přisuzuje největší sociologický význam v rámci médií žurnalistice. Zabývá se faktory, které mohou ovlivnit zpracování i samotné novináře; ať už je to obecná komodifikace zpravodajství či konkrétnější omezení dané krátkou stopáží.

OSVALDOVÁ, Barbora; KOPÁČ, Radim; TEJKALOVÁ, Alice. O reportáži, o reportérech. Praha: Karolinum, 2010. 130 s. ISBN 978-80-246-1781-7

- Kniha vznikla v rámci projektu "Proměny a perspektivy žurnalistiky v epoše digitálních médií". Nahlíží na problematiku zpracování reportáže a přístupu tvůrců pomocí práce skutečných novinářů z praxe, nechybí ani poznatky teoretiků. Sborník reflektuje díky propojení se soudobou realitou vlivy, které obdobné příručky z minulosti nemohou nabídnout (především digitální technologie).

TRAMPOTA, Tomáš. Zpravodajství. Praha: Portál, 2006. 191 s. ISBN 80-7367-096-8.

- Kniha provádí čtenáře procesem zpravodajství z teoretického pohledu. Od vzniku zpráv (gatekeeping, agenda setting, apod.) až po přijetí končeným konzumentem, tedy publikem. Popisuje mnohé vlivy na tvorbu i zpracování (např. ekonomický tlak, propaganda), stejně tak možné následky působení zpravodajství na společnost (tzv. CNN efekt).

VÁGNER, Ivan. Televizní zprávy – psychický nátlak? Praha: Argo, 1997. 149 s. ISBN 80-7203-160-0.

- Autor se zabývá mírou zkreslení při produkci zpráv, ale i způsobem manipulace, či

přehnanou dramaturgií. Poznatky jsou podpořeny praktickými ukázkami z vysílání hlavních relací tří největších tv stanic v ČR během jednoho týdne. Vesměs kritický - byť objektivní - postoj se zrcadlí v názvu knihy i jednotlivých kapitol ("Byl Armstrong na Měsíci? Existuje Austrálie?").

REIFOVÁ, Irena, et. al. Analýza obsahu mediálních sdělení. 3. Vydání. Praha: Karolinum, 2011. 150 s. ISBN 978-80-246-1980-4.

- Dílo pojednává o problematice vztahů mezi politiky, médii i samotným publikem. První část předkládá texty sociologů (např. Úvod do metody obsahové analýzy). Následuje popis praktického výzkumného projektu tematicky zaměřeného na zobrazování tzv. televizní krize ČT 2000/2001 ve zpravodajství veřejnoprávního ČRo.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

bakalářské práce:

ZAVORALOVÁ, Vanda : Televizní zpravodajství v ČR. Srovnání hlavní zpravodajské relace České televize a televize Nova; vedoucí práce doc. Ing. Karel Müller, CSc., Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, 2009

LEDVINOVÁ, Lucie: Současná televizní zpráva v hlavních zpravodajských relacích stanic ČT24 a Z1; vedoucí práce PhDr. Martin Lokšík, Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, 2010

PETEROVÁ, Barbora: Porovnání domácího zpravodajství v hlavních zpravodajských relacích České televize a TV Prima; vedoucí práce PhDr. Martin Lokšík, Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, 2009

OHARKOVÁ, Alena: Zpravodajství českých tv jako komunikační projevy; vedoucí práce Doc. Petr Zima, Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií 2007

SVOBODOVÁ, Ivana: Pronikání inscenačních prvků do hlavních zpravodajských pořadů ČT, TV Nova a Prima TV; vedoucí práce PhDr. Martin Lokšík, Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, 2007

BULANTOVÁ, Klára: Vliv informačních technologií na obsah a formu současného zpravodajství České televize; vedoucí práce PhDr. Martin Lokšík, Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, 2011

diplomové práce:

KUČEROVÁ, Kateřina: Komparativní analýza zahraničního zpravodajství v hlavních zpravodajských pořadech ČT1, TV Nova a Prima TV v roce 2010; vedoucí práce PhDr. Tomáš Trampota, Ph.D., Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, 2011

KROČÁKOVÁ, Veronika: Tvorba televizních zpráv z hlediska masové kultury; vedoucí práce JUDr. Aleš Rozehnal, Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, 2007

Datum / Podpis studenta/ky

1. 2. 2012

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

PhDr. Martin Lokšík

.....

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE SCHVALUJE NA IKSŽ VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.

Obsah

BIBLIOGRAFICKÝ ZÁZNAM.....	5
PROHLÁŠENÍ.....	7
OBSAH.....	1
ÚVOD.....	3
1.VÝCHODISKA.....	5
1.1 ZPRAVODAJSTVÍ, TELEVIZNÍ ZPRAVODAJSTVÍ, VYMEZENÍ VŮČI PUBLICISTICE.....	5
1.2 VLIVY NA STAVBU PŘÍSPĚVKU - POJMY Z OBLASTI TEORIE.....	7
1.3 TECHNOLOGICKOPROVOZNÍ ASPEKTY.....	12
1.4 KATEGORIE STAVEBNÍCH PRVKŮ.....	15
1.4.1 Prvky s vlastním textem autora.....	15
1.4.2 Prvky skupiny "vyjádření 3. osoby".....	17
1.4.3 Ostatní /nadstavbové/ prvky.....	19
2.POPIS ZKOUMANÝCH MÉDIÍ	22
2.1 ČESKÁ TELEVIZE.....	22
2.2 TELEVIZE NOVA.....	24
2.3 CELKOVÁ SITUACE NA TELEVIZNÍM TRHU SE ZAMĚŘENÍM NA ZPRAVODAJSTVÍ.....	26
3.METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA.....	27
3.1 METODA VÝZKUMU.....	27
3.2 VÝZKUMNÁ OBLAST.....	28
3.3 VÝZKUMNÉ TÉMA.....	28
3.4 PŘEDPOKLAD PRO STANOVENÉ OTÁZKY A HYPOTÉZY.....	29
3.5 VÝZKUMNÉ OTÁZKY A HYPOTÉZY.....	29
4.ANALÝZA 1. OBDOBÍ.....	32
4.1 UDÁLOSTI - ČESKÁ TELEVIZE.....	32
4.1.1 Kvantitativní analýza.....	32
4.1.2 Kvalitativní analýza.....	32
4.2 TELEVIZNÍ NOVINY - TV NOVA.....	37
4.2.1 Kvantitativní analýza.....	37
4.2.2 Kvalitativní analýza.....	37
5.ANALÝZA 2. OBDOBÍ.....	40
5.1 UDÁLOSTI - ČESKÁ TELEVIZE.....	40
5.1.1 Kvantitativní analýza.....	40
5.1.2 Kvalitativní analýza.....	40
5.2 TELEVIZNÍ NOVINY - TV NOVA.....	43
5.2.1 Kvantitativní analýza.....	43
5.2.2 Kvalitativní analýza.....	43
6.KOMPARACE NA ZÁKLADĚ VÝSLEDKŮ ANALÝZ.....	47
6.1 UDÁLOSTI BĚHEM 2 OBDOBÍ.....	47
6.2 TELEVIZNÍ NOVINY BĚHEM 2 OBDOBÍ.....	49
6.3 POROVNÁNÍ STAVBY PŘÍSPĚVKŮ ČT A TV NOVA V 2. OBDOBÍ (SMĚR VÝVOJE).....	51
ZÁVĚR.....	53
SUMMARY.....	55
POUŽITÁ LITERATURA.....	57

SEZNAM PŘÍLOH.....	60
PŘÍLOHY.....	61

Úvod

Jako prvotní impuls, abych se věnoval danému tématu, pro mne byly snahy jednotlivých redakcí různým způsobem inovovat své zpravodajství v průběhu několika posledních let. Ať už se jednalo o přirozený vývoj, nebo způsob boje s klesající sledovaností, pozoroval jsem na všech obrazovkách vyšší míru autentizujících prostředků /např. malé kamery umístěné na kapotách vozů/; nové prameny vyjádření /Facebook jako zdroj citace, YouTube coby zdroj převzatého synchronu/ i elementy přímo utvářející příspěvky /Google mapy jako obrazová složka čtené zprávy, pro kterou nejsou k dispozici aktuální záběry/.

Druhým důvodem, proč jsem zvolil dané téma práce - především časové zasazení a dvě konkrétní stanice - byly personální změny v České televizi, jejíž nový generální ředitel Petr Dvořák dříve působil právě v televizi Nova, stejně jako mnozí pracovníci zpravodajství. Kouzlem nechtěného pak byla obměna i na postu šéfa zpravodajství tv Nova. Petr Dvořák od začátku svého působení na Kavčích Horách zmiňoval plánovanou inovaci hlavní zpravodajské relace včetně prodloužení stopáže. Obdobnou cestou se od 25. června 2012 vydali i tvůrci Televizních novin. Z tohoto důvodu jsem právě poslední červnový týden stanovil jako zdroj druhého souboru pro analýzu. Oproti plánu porovnat období I. a II. čtvrtletí tak došlo k drobné odchylce, neboť druhý soubor svým posledním dnem zasahuje již do III. čtvrtletí /1. července 2012/. Domnívám se, že tato nuance je ospravedlnitelná vzhledem k možnosti zachytit proměnu v případě Televizních novin, ke které došlo.

Nároky na prodloužené časy pořadů stojí, především u komerční televize, proti snaze nezvyšovat náklady na výrobu. Tento poznatek mě vedl k zaměření se na stavbu ucelených příspěvků. Budou redaktoři trávit méně času v terénu, protože celý televizní štáb je "drahý"? Přibude výpovědi respondentů po telefonu na úkor klasické synchronní výpovědi? Prodlouží se - zde je trefnější termín "natáhne se" - celá reportáž? Takové otázky daly předpoklad pro komparaci jednotlivých relací v průběhu času. Objevily se ale další. Půjdou obě stanice při prodloužení hlavní zpravodajské relace stejnou cestou? Bude televize veřejné služby dbát na potřeby obrazového zpravodajství a potlačí vizuálně slabší telefonní výpovědi a citace? Následuje tedy další část v podobě komparace stavebních prvků v druhém sledovaném týdnu mezi stanicemi navzájem.

Nad rámec osnovy uvedené ve schválených tezích jsem začlenil i kvalitativní analýzu. Výše uvedené předpoklady a následná kvantitativní analýza mají

beze sporu silnou vypovídací hodnotu, nicméně zaměřují se čistě na číselné údaje a nelze tak v zásadě určit, zda se změny podepsaly i na kvalitě. Interpretativní analýza všech stavebních prvků v rozsahu sledovaných dní by vyžadovala enormní prostor při stanovení kritérií i při samotném rozboru. Kvalitativní výzkum jsem tedy prováděl s omezeným množstvím kategorií.¹ Výběr určovala potřeba výskytu ve všech sledovaných souborech. Z tohoto důvodu není součástí kvalitativní analýzy například hudba, s níž často pracují novináři tv Nova, ale v popsanych příspěvcích ČT se objevila jen jednou. Rozhodl jsem se pro "gerojš ve funkci ruchu prostředí" a "stand-up". Tyto elementy lze pro jejich jednozáběrovou formu jasně popsat a zhodnotit /na rozdíl od komplexnějšího asynchronu/. Zároveň v sobě nesou velkou dávku autorství /především stand-up/, které audio-vizuální citace, či synchron neposkytne. Součástí bakalářské práce nejsou původně zmíněná data sledovanosti. Ačkoli jsem o informace s předstihem žádal, držitel je bohužel neposkytl a z veřejně dostupných zdrojů nebyly v době zpracovávání již k dispozici.

¹ viz. kapitola 1.4 *Kategorie stavebních prvků*

1. Východiska

1.1 Zpravodajství, televizní zpravodajství, vymezení vůči publicistice

„*Zpravodajství stojí na informacích a faktech, které vyhledává, shromažďuje, třídí, vybírá, interpretuje a předává prostřednictvím médií recipientům.*“ (Osvaldová - Halada 2007, s. 241) Tato stručná charakteristika v sobě nese základní předpoklad pro tuto práci: shromažďováním informací lze označit i pořizování záběrů pro televizní zprávu, vybíráním prezentaci konkrétního úseku pořízené výpovědi respondenta, interpretací konečný střih a skladbu jednotlivých prvků.

Specifikem **televizního zpravodajství** je dvousložkový vliv na diváka. „*Promlouvá k němu prostřednictvím kombinace pohyblivých obrazů, zvuků a mluveného slova, která je zatím nejpřirozenějším a nejkompexnějším smyslovým zprostředkování informací o okolním světě.*“ (Lokšík in Osvaldová 2011, s. 73) Obrazové části je přisuzován výrazný vliv na příjemce zprávy. „*...obraz kraluje. Vydá za tisíc slov. ... Váha slov se nevyrovná šokující síle obrazů.*“ (Ramonet 2003, s. 38) Z hlediska novináře jakožto iniciátora komunikace je výhodou kinetického obrazu rychlá sdělnost a silný dojem autentičnosti. „*Zpravodajství, zvláště v rozhlase a televizi, se snaží posílit svoji důvěryhodnost také tím, že prezentuje zprávy, „jak se doopravdy staly“ – tedy že různými autentickými výrazovými prostředky zdůrazňuje realističnost zpravodajství. Užití nahrávek přímo z místa děje, přítomnost reportéra na místě, grafické znázornění statistik – to vše má v příjemcích podpořit myšlenku, že zprávy, které sledují, jsou „pravda“.*“ (Burton - Jiráček 2003, s. 257-258)

Zpravodajský výstup přes určitý osobnostní /autorský/ otisk novináře „**na rozdíl od publicistiky nemá obsahovat novinářův názor, pouze tlumočit fakta.**“ (Osvaldová - Halada 2007, s. 241) Nicméně ve způsobu zpracování dochází k pronikání prvků publicistiky: „*Začíná se více akcentovat středový spojovací stand-up z místa události, mnohdy doplněný v obraze textovou nebo ilustrační infografikou.... (vliv televizní publicistiky).*“ (Lokšík in Osvaldová 2011, s. 78) Některé prvky současného televizního zpravodajství mají přesah až do dramatické tvorby /např. inscenované záběry simulující událost, k níž tvůrci nemají autentický obrazový materiál; typicky rozostřené, zpomalené záběry s barevnou korekcí při popisu násilného činu/. „*Mezi zpravodajstvím*

a fikcí je daleko menší rozdíl, než se všeobecně soudí, neboť obojí se projevuje konstruováním příběhů. A příběh by měl být zábavný.“ (Burton - Jirák 2003, s. 263)
Toto "zezábavňování" je běžně označované jako infotainment.² Je pozoruhodné, že tendence navodit dojem pravdivosti de facto popírají základní charakteristiku a výhodu televizního zpravodajství – autentičnost obrazů.

² Z angl. information = informace a entertainment = zábava. Označuje využívání prvků zábavy ve zpravodajství, např. nejrůznějších aranžovaných či hereckých projevů v tv zpravodajství (subjektivní kamera, pohyb reportéra, činnost ilustrující téma zprávy, animace apod.). (Reifová a kol. 2004, s. 88-89)

1.2 **Vlivy na stavbu příspěvku - pojmy z oblasti teorie**

Žánr televizní zprávy

Žánr je základním faktorem určujícím, jaké typy stavebních prvků může redaktor využít. Stanovení druhu zprávy předesílá, bude-li mít žurnalista prostor pro elementy jako např. stand-up. Vytváří určitou představu o konečné stopáži příspěvku, tedy i limitu v počtu respondentů. Popis druhů zpráv není jednoznačně vymezen. „*V současnosti je žánrové rozdělení nestálé a značně vágní, není ani tak produktem teorie a vědy, jako spíš praktického používání v médiích.*“ (Osvaldová - Halada 2007, s. 243) Můžeme se tak stále setkat s termíny, které různým označením pojmenovávají totéž /např. šot - cart - reportáž, či „em-óčko“ - obrazová zpráva/.³ Pro účely práce je ale zásadní vymezit druh příspěvku, který obvykle pracuje s některými typickými prvky televizního zpravodajství /synchron, stand-up, gerojš, apod./, zároveň se jedná o autonomní zprávu kompletně zhotovenou před samotným vysíláním /nikoli např. živý vstup/.

Následující členění podle Martina Lokšíka je publikováno v knize Zpravodajství v médiích (Lokšík in Osvaldová 2011, s. 85-88):

1. Zpráva čtená. Flešová informace interpretovaná /čtená/ moderátorem ze studia bez dodatečné obrazové složky. Tato rezignace na vizuální stránku je obvykle vyvážená aktuálností zprávy /např. „právě jsme dostali zprávu, že...“ /.
2. Zpráva obrazová. Krátký útvar v délce cca. 30 sekund. Text přečtený moderátorem překrývají adekvátní záběry.
3. Televizní zpravodajský rozhovor. Nejčastěji jde o živý vstup redaktora /rozhovor ve smyslu položená otázka moderátorem, zodpovězená redaktorem/. V období analyzovaných příspěvků docházelo k nárůstu takových rozhovorů i s respondenty.
4. Televizní zpravodajský rozhovor. Nejčastěji jde o živý vstup redaktora /rozhovor ve smyslu položená otázka moderátorem, zodpovězená redaktorem/. V období analyzovaných příspěvků docházelo k nárůstu takových rozhovorů i s respondenty.
5. Zpráva kombinovaná. Pojednává především o dění v politice, či ekonomice. Hodnota je ve faktických informacích, na obrazovou složku je kladen menší důraz.

³ srov. Prokop 1999, s. 109-112; Záruba in Osvaldová - Kopáč - Tejkalová 2010, s. 87; Koščo 1984, s. 39-58

6. Zpráva reportážní. Reportáž je považována za vrcholný produkt televizního zpravodajce. Disponuje největším množstvím různých stavebních prvků i - v rámci zpravodajství - delší stopáží. Klade důraz na formu, využívá plně možnosti zvukově-obrazové promluvy. „Kvalitní reportážní zpráva je svébytnou, formálně i obsahově uzavřenou jednotkou a jakýkoli zásah do její struktury narušuje její informační nasycenost, autonomii i jedinečné postavení ve skladbě zpravodajského pořadu.“ (Lokšík in Osvaldová 2011, s. 87)

Jak dále popisují v kapitole „Metodologická východiska“, předmětem analýz bude nejen zpráva reportážní, ale i kombinovaná. Ačkoli se tyto dva typy podle uvedené charakteristiky liší, v praxi dochází k vzájemnému pronikání a v některých případech lze druh těžko určit. I proto sami televizní pracovníci označují oba útvary výrazem "Cart"⁴ /v literatuře se většinou jedná o synonymum pouze pro reportáž/ - tedy předem připravený komplexní příspěvek v délce kolem 1,5 minuty. Ostatně i kombinovaná zpráva může obsahovat prvky reportážní, jak bude v analýze zmiňováno. Pro televizní zpravodajství je totiž příznačná žánrová neustálenost a vytváření nových forem především kombinací původních.⁵

Reprezentace

Forma, v jaké předkládají redakce zprávu divákovi, odpovídá určitým zvyklostem. „Ustálené formy reprezentace médiím umožňují kratší popis událostí a vyrovnání se s nedostatkem prostoru. Publiku umožňují snadnější porozumění dominantnímu významu události. Využívání reprezentací tak je vyvoláno nutností vyjádřit se na malém prostoru.“ (Trampota 2006, s. 92) Tvůrce je neustále nucen pracovat s rekontextualizací sociální praxe, tedy přiřazovat různé aspekty a jiné eliminovat. Nejedná se /či spíše nemělo by/ o nevhodnou manipulaci, jen nutný způsob kódování. „Rekontextualizací může být například vybírání a řazení promluv aktérů zprávy, jejich uspořádání za sebe, jako by šlo o reakce jedné promluvy na druhou (ačkoli při jejich produkci aktéři nemuseli tušit, kdo jiný bude ve zprávě promlouvat a co bude říkat).“ (Trampota 2006, s. 92)

Způsob reprezentace závisí na primárních a sekundárních znakových kódech.

⁴ označení pochází z názvu pro kazetopáskovou technologii "Beta-cart"

⁵ srov. Koščo 1984 s. 35; Osvaldová 2011, s. 88; Bartošek 2001, s. 7

Primární kódy jsou všeobecně platné - například přirozený jazyk. Sekundární kódy představují „*znaky a způsoby užití primárních kódů typické pro určité typy komunikace - například kód novinového zpravodajství*“ (Burton - Jiráček 2003, s. 82) Trampota mezi základní významotvorné /sekundární/ kódy televizního zpravodajství uvádí:

1. Záběr kamery. Způsob jakým je prostředí či aktér zachycen se může výrazně podílet na vyznění. Například obličej respondenta snímaného v bezprostřední vzdálenosti širokouhlým objektivem je lehce zdeformován a mluvčí se jeví jako nedůvěryhodný.
2. Střih. Řadí jednotlivé prvky /příznačné je francouzské označení „montáž“/. Umožňuje také zkracovat délky výpovědí i situací na vhodnou míru /např. eliminace nežádoucích citoslovcí „ehm“/.
3. Distribuce času. Divák hodnotí význam mluvčího, či jevu i podle velikosti časového prostoru, který je v rámci příspěvku stranám přisouzen.
4. Hudba a zvukový podkres. V rámci celé zpravodajské relace jde často o doplňující rytmizační prostředek. Uvnitř jednotlivých příspěvků je hudba navíc využívána k dokreslení atmosféry /dramatická, dojemná/.
5. Situace. Zachycený stav a související atmosféra může někdy říct víc, než slova.
6. Forma dialogu. Divák zaujímá postoj k respondentovi i na základě způsobu, jakým vede redaktor interview. Pokud např. zazní jedna opakující se otázka bez jasné odpovědi, je mluvčí vnímán jako nedůvěryhodný.

Zpravodajské hodnoty /news values/

„Zpravodajské hodnoty označují soubor kritérií, jimiž média poměřují zpravodajskou přijatelnost událostí a zpravodajskou vhodnost jejich zpracování.“ (Burton - Jiráček 2003, s. 248) Zjednodušeně řečeno se jedná o „plusové body“, s jejichž množstvím roste pravděpodobnost žádoucího přijetí publikem. Ačkoli je koncept zpravodajských hodnot vnímán jako klasifikace daného stavu, v praxi dochází k postupům, kdy může být jádro původní zprávy pozměněno-doplněno, aby výsledný produkt naplňoval větší množství nastíněných hodnot. Galtung a Ruge uvádí také princip selekce a deformace, aby byla zpráva více kompatibilní s představou dalšího článku v řetězci /tedy diváka/. Taková situace se pak zřetelně podílí i na užití skladebních prvků. Příkladem budiž příchozí informace z geograficky vzdáleného místa

/tedy i převzaté agenturní záběry/ doplněná o údaje z domácího prostředí /vlastní synchron i stand-up/.

Uvedené pojetí je dílem tandemu Johann Galtung a Mari Holmboe Ruge.⁶

1. Frekvence. Jestliže akce časově souzní s požadavky a možnostmi média, snáze se stane zprávou.
2. Velikost. Čím významnější a větší událost, tím větší má naději, že se stane zprávou.
3. Jednoznačnost. Jasná událost, která lze zestručnit a především čistě popsat a vysvětlit.
4. Blízkost. Čím blíže divákovi /nejen geograficky/, tím lépe.
5. Souznění. Některé informace diváci sami předpokládají a chtějí.
6. Neočekávanost. Žádoucí jsou i naopak šokující situace a činy, které diváka překvapí.
7. Kontinuita. Událost, která se již jednou stala zprávou, může být doplněna o nové zjištění.
8. Kompozice. Jednotlivé zprávy tvoří celek, na který je potřeba brát ohled. Zajímavá reportáž z domácího prostředí tak nemusí být odvyšována, neboť by v relaci nebyl prostor pro zahraniční.
9. Vztah k elitním národům. Souvislost události s výrazným národem, či státem je předpoklad k snazšímu přístupu do zpráv.
10. Vztah k elitním osobám. Obdobně jako u národů se nemusí jednat jen o elitu v pozitivním smyslu, předmětem může být i známý zločinec. Elita je zde míněna jako výrazná, vyčnívající /či tak vnímaná/.
11. Personifikace. Akce i jev, který lze personifikovat, přijímá divák vstřícněji; snazší je pro novináře i zpracování.
12. Negativita. Záliba v konfliktech je jednou z lidských přirozeností.

⁶ Autorství pojmu „news value“ je připisováno W. Lippmannovi (Public opinion, 1922). Téma výběru zpráv i faktorů jako důležitost, blízkost, dramatičnost, negativita se objevuje již koncem 17. století (Ch. Weise či K. Stieler). Nejčastěji jsou citováni **J. Galtung a M. H. Ruge**, kteří při zkoumání norského zahraničního zpravodajství stanovili v článku „The Structure of Foreign News“ (1965) propracovaný systém 12 hodnot. W. Schulz pak na práci navázal rozšířením na 19 různých faktorů. Naproti tomu L. S. Burns uvádí jen 6 hodnot (Žurnalistika - praktická příručka pro novináře 2004, s. 63).

Zarámování

Jedná se o způsob, jak média zpracovávají nastolené téma a to epizodicky, či tematicky. Vlivem zarámování pak nezdědka dochází k již zmíněnému posunu/rozšíření základní vstupní informace, výsledná zpráva má atraktivnější i srozumitelnější formu potažmo vyznění.

1. Epizodické rámování předkládá v obecné informaci konkrétní příklad, lze tedy vypořádat úzkou vazbu na zpravodajskou hodnotu personifikace. Častým prostředkem je „hluboce lidský příběh /HLP/“, jinak „lidsky jímavý příběh“ /human interest stories/.⁷ „*Epizodické zarámování problému nezaměstnanosti tak může představovat například uvedení konkrétního příběhu nezaměstnaného a toho, jak se s nezaměstnaností vyrovnává.*“ (Trampota 2006, s.123)
2. Tematické rámování pracuje s kontextem do kterého základní téma vkládá. „Tematické rámování nezaměstnanosti může představovat uvedení statistiky dosavadního vývoje nezaměstnanosti, prognózy do budoucnosti a podobně.“ (Trampota 2006, s.123)

⁷ Ponce de Leon, Charles L. 2002

1.3 Technologickoprovozní aspekty

Jak je uvedeno v předchozí kapitole, na podobu zpravodajského produktu mají vliv různé faktory z oblasti, kterou můžeme nazvat "očekávání" /producenti očekávají, co budou očekávat příjemci a adekvátně tomu formují svůj výtvar/. Kromě neakademických termínů jako je "náhoda" a "štěstí" je pro práci reportéra a výsledný příspěvek důležitý i technologickoprovozní pohled. Z historického hlediska existuje několik zásadních milníků v této oblasti. (Lokšík in Osvaldová 2011, s. 89)

Historický vývoj

- Elektronické televizní zpravodajství (ENG - Electronic News Gathering); druhá polovina 70. let. Filmovou technologii nahradil elektromagnetický záznam /kazetopásková technologie/. Při pořizování záznamu nebyl štáb v zásadě omezen kapacitou nosiče. Zrychlil se proces zpracování a střihu, odpadlo chemické vyvolání v laboratořích. Obraz i zvuk se zaznamenávaly na jeden nosič, ve spojení s ručovým mikrofonem na kameře tak v zásadě neexistoval němý záznam.

- Satelitní televizní zpravodajství (SNG - Satellite News Gathering); přelom 80. a 90. let. Rozvoj satelitní telekomunikace umožnil okamžitý přenos AV materiálu odkudkoli kamkoli. Symbolem této éry je produkce CNN během války v Perském zálivu v roce 1991 označovaná jako "válka v přímém přenosu".⁸

- Digitální serverový systém zpravodajské produkce (DNPS - Digital News Production System); počátek 21. století. Veškerý záznam, zpracování i přenos probíhá výhradně v digitální formě. Příznačná je vysoká technická kvalita a především časová flexibilita. Reportér může na běžném notebooku zpracovat příspěvek cestou z místa a ihned odeslat přes mobilní telefon; ve vysílání se objeví plnohodnotná reportáž záhy po události samé. Digitální podoba záznamu umožňuje také dodatečné zásahy /zkracování, vkládání i přeskupování stavebních prvků/. Původní produkt tak může být snadno transformován do různých variant - to je výhoda především pro kontinuální zpravodajské vysílání. Ve

⁸ viz. Burton - Jiráček 2003, s. 265; Boyd 1995, s. 100

spojení s miniaturizací a zvyšující se dostupností technologií roste množství audiovizuálních citací; silnou pozici si vydobyla tzv. "občanská žurnalistika".⁹

Postupy při zpracování materiálu

Již zmíněná "matná představa o stavbě příspěvku" se transformuje do jasnější podoby zpracováním tzv. "košilk".¹⁰ Jedná se o formu bodového scénáře zpravodajského příspěvku. Nemá exaktně definovanou podobu, v zásadě popisuje jednotlivé stavební prvky a jejich řazení, aby měl editor představu a mohl zasáhnout ještě před finálním střihem.

Prvním fází na stříhovém pracovišti je tvorba tzv. "**zvukové linky**". Redaktor interpretuje na zvukový záznam /tzv. "načte"/ všechny části komentáře. Ty se společně s dalšími prvky seřadí do požadovaného sledu a případně propojí. Pokud jsou seřazeny všechny elementy, které určují zvukovou linku, je dána přesná finální stopáž příspěvku. Není-li ta v souladu s požadavkem editora, dochází k úpravám /nejčastěji zkracování/.

Druhou fází je tvorba kompletní "**obrazové linky**" /také tzv. "pokrytí obrázky"/. Již při výrobě zvukové linky mohou některé elementy zároveň vyplnit vizuální část zprávy /výpověď mluvčího na kameru/. Zbývá "černá" místa jsou nyní doplněna příslušnými záběry bez zvuku, nebo s přispěním původního zvuku z kamery /v takovém případě je upozaděn - umístěn do tzv. "druhé stopy"/ a připravenou infografikou. Zodpovědný přístup televizního redaktora vede k předvýběru vhodných záběrů ještě před příchodem do střížny; samotný střih je potom rychlejší. Výše zmíněná možnost přesouvání, zkracování a vkládání prvků samozřejmě umožňuje pozměnit i v této fázi již vytvořenou zvukovou linku, ovšem v takovém případě se děje s dopadem na délku reportáže.

Třetí fáze obsahující zadání podkladů pro on-air grafiku¹¹ a distribuci kompletního příspěvku na odbavovací server není z hlediska zaměření této práce podstatná.

Tato zaběhlá praxe "primární zvukové linky" ale svádí k zanedbání obrazu.

Robert Záruba k žádoucí metodě s přednostním přístupem k obrazu před zvukem

⁹ Glaser, M 2006: Your Guide to Citizen Journalism.

¹⁰ (Polášková T. 2010: Lokální televizní reportáž vysílaná Českou televizí v pořadu Události v regionech Ostrava, s. 37-38)

¹¹ grafické prvky dodávané separátně z režie přímo při samotném vysílání - především titulkové označení respondentů

poznamenává: „Je smutné, že v praxi se stále příliš často postupuje opačně. To ještě nemusí být chyba, pokud reportér dokáže vystavět svůj text s respektem k sledu a délce jednotlivých záběrů. To je však dosti náročné na představivost a zkušenost, takže autor spíš ve střížně ‚roubuje‘ záběry tak, aby přesně vyhovovaly částem textu, a tím prvek reportáže výrazně oslabuje.“ (Záruba in Osvaldová - Kopáč - Tejkalová 2010, s. 88)

Nutno podotknout, že často obrazové složce nepřikládají váhu - respektive neočekávají její dominanci - ani diváci sami. „Zdánlivě nesmyslné slovní spojení ‚poslech televize‘ je ale v tomto případě výstižné, neboť diváci(?) u televize diskutují, telefonují, pracují, nebo dokonce poslouchají a nahlížíjí z vedlejší místnosti. Díky významově dominantnímu komentáři, který obrazová složka více méně pouze ilustruje vhodnými záběry, lze televizi sledovat i se zavřenýma očima, aniž by ve většině případů divák přišel o důležitou součást televizní zprávy.“ (Brunclík 2005, s. 34)

1.4 Kategorie stavebních prvků

Příspěvek je sestaven z různých částí - stavebních prvků. Jednotlivé prvky jsou tvořeny záběrem, nebo jejich soustavou. Pro účely této práce nahlížím na stavební prvky jako na elementy, které jsou určující pro zvukovou linku, tudíž i stopáž; jsou řazeny ve sledu /i opakovaně/ a na časové ose se nepřekrývají. Ze čtyř základních stavebních prvků /asynchron, synchron, stand-up, grafika/¹² proto nebude přímou součástí rozboru grafika. Narozdíl od ostatních nemá direktivní vliv na délku reportáže. Může např. napomoci při informačně plném asynchronu, který by jinak musel být delší, sama je ale v takovém případě součástí právě asynchronu. Naopak nad rámec zmíněného výčtu základních stavebních elementů budou sledovány kategorie telefonát, citace, anketa, gerojš, audiovizuální citace, zvukový efekt, předěl a hudba.

1.4.1 Prvky s vlastním textem autora

- **Asynchron** /ASY/, neboli „*informační text, komentář, či doprovodné slovo redaktora.*“ (Prokop 1988, s. 9) Jedná se o sekvence překryté natočenými záběry, tedy se samostatnou auditivní a vizuální složkou /hlavní zdroj zvuku není synchronní se zdrojem obrazu/. Obsah výpovědi, která by měla korespondovat s pořízenými záběry, vzniká v průběhu či po vzniku ostatních složek a obvykle podléhá schválení editora, který jej může změnit. Právě při psaní textu asynchronů by měl mít novinář na paměti, že: „...*co vidím, měl bych také slyšet, ale to, co slyším, nemusím vidět.*“ (Lokšík in Osvaldová 2011, s. 77) Zvuková část se zpravidla pořizuje ve zvukovém studiu, nicméně součástí asynchronu může být v druhé stopě /tedy nikoli dominantní/ původní synchronní zvuk zachycený ručovým mikrofonem kamery. Ačkoli byl termín "asynchron" dříve vnímán primárně jako chybná synchronizace obrazového a zvukového pásu, v současném pojetí elektronického zpravodajství se v praxi takto označuje výše popsaný komentář.

¹² Lokšík - Venclík- Zika 2012, s. 4

- **Stand-up** /St-up/, synchronní výpověď redaktora s pohledem do kamery. Autor reportáže má tedy oproti asynchronům k dispozici i možnosti nonverbálního vyjadřování. V současném pojetí televizních zpráv, bývá aktér stand-upu jedinou osobou, která směřuje pohled přímo k divákovi /s výjimkou tiskových konferencí, či např. gerojů oslavujících fanoušků/; jedná se tedy o prvek se zvýšenou naléhavostí vyjádření. Především u reportážních příspěvků může být stand-up silně autentizační. V každém případě přítomnost žurnalisty na obrazovce dává divákovi možnost identifikovat zprávu s konkrétní tváří autora. „*Televizní stanice si přejí, aby divák znal reportéra. Reportéři a moderátoři stanice pomáhají vytvořit identitu. Lidé jednoduše reagují na další lidi a diváci chtějí vidět autora.*“ (Victoria - McCullough - Carroll 1997, s. 138) Stand-upy lze dělit podle druhu a typu¹³ - tedy dle umístění v rámci příspěvku a zpracování především s ohledem na prostředí a situaci.¹⁴

Druhy:

- Úvodní Uvádí diváka do děje, zvýrazňuje naléhavost sdělení.
- Středový Může spojovat či naopak oddělovat jednotlivé části reportáže. Poskytuje další informace. Reportéři jej využívají i jako variaci na asynchron, kdy ale nejsou k dispozici vhodné záběry.
- Závěrečný Shrnuje informace, nebo dává výhled k dalšímu vývoji. Jeho součástí je odhláška.¹⁵

Typy:

- Dějový Nejatraktivnější typ stand-upu. Odehrává se v prostředí s reálným dějem, do kterého nemůže štáb zasáhnout /či jen minimálně/. Akci nelze příliš inscenovat a stylizovat, má tedy silnou autentizační hodnotu. Sám reportér je spíše průvodcem, nikoli aktérem děje. Ztvárnění klade vyšší nároky na práci redaktora i ostatních pracovníků /časový prostor pro opakování je malý nebo žádný/.
- Stylizovaný V reálném prostředí je hlavním zdrojem děje sám autor příspěvku. Záběr lze připravit a případně opakovat.

¹³ Lokšík - Venclík- Zika 2012, s. 10-14

¹⁴ Rozvíjí se také "stand-upová reportáž", tedy samostatný příspěvek sestavený z jednoho /druhové rozdělení se pak stírá/ i více stand-upů bez užití jiných stavebních prvků. Ve sledovaném souboru však takový případ nenastal.

¹⁵ "Koda = signál ohlašující konec příběhu. ... Za určitou formu kody můžeme považovat i takzvané odhlášení reportéra mimo studio, kdy uvede své jméno a název stanice." (Trampota 2006, s. 65)

- Neutrální Význam prostředí je upozaděn /např. rozostřené pozadí, anonymní ulice s lidmi/, dominantní je tedy v záběru redaktor. Případný děj je minimální /např. listování v dokumentech, které drží aktér v rukou/.

1.4.2 Prvky skupiny "vyjádření 3. osoby"

V pojetí přenosového modelu komunikace¹⁶ proti sobě stojí autor zprávy jako původce sdělení a divák jako jeho příjemce. Ačkoli jsou ostatní mluvčí v reportáži sami původci dílčích sdělení, mají omezenou moc nad způsobem kódování (stříhové zpracování, vytržení z kontextu apod.); v případě citací leckdy původce nemá ani vědomí o užití výroku v daném díle. V rámci výzkumné jednotky zpráva tak můžeme na taková vyjádření nahlížet i pouze jako na prostředek sdělení samotného novináře. Pro oddělení autorského vyjádření od ostatních, budou tyto zahrnovány do skupiny "vyjádření 3. osob".

- **Synchron** /SY/, přímé vyjádření respondenta na kameru. Obrazová i zvuková složka probíhají synchronně /z důvodu obrazové pestrosti může být vizuální stránka částečně nahrazena jinými záběry - tzv. "překrytí"/. Jde o zásadní prvek audiovizuálního zpravodajství, neboť takto podaná promluva má silnou legitimizující a autentizační hodnotu. „*Vždyť člověk na obrazovce mluví dřív, než vlastně otevře ústa. Dokáže oslovit očima, úsměvem, vlídným pohledem, samozřejmě v kontextu k mluvenému slovu.*“ (Hladký a kol. 1986, s. 137) Vizuální forma je nejčastěji polodetail /PD/¹⁷ s pohledem k tazateli, tedy nikoli směrem přímo k divákovi. Zvuková část nahrávky je pořízena citlivými mikrofony s eliminací okolních zvuků. Jako synchron jsou v následujících analýzách označeny audiovizuální výpovědi lidí, pokud nespádají do kategorií "anketa" a "gerojš ve funkci synchronu" /viz. níže/.

- **Telefonát** /tlf/. Oproti synchronu má tento prvek oslabenou autentizační hodnotu kvůli absenci nonverbálního vyjádření respondenta. Zpracovatel musí připravit zvlášť obrazovou složku na pokrytí zvuku /od statické grafiky až po sekvenci korespondujících záběrů/. Telefonát je obecné pojmenování pro veškeré vyjádření pořízené touto cestou

¹⁶ Jiráček - Köpplová 2009, s. 26

¹⁷ Označení pro velikost záběru; v tomto případě je viditelná část člověka na úrovni busty.

/např. živý telefonát jako samostatný druh příspěvku/. V oblasti samotné televizní reportáže se v současnosti /konkrétně ve vzorku sledovaných příspěvků/ nevyskytuje telefonát jako komentář samotného autora zprávy. V této práci, která se zabývá pouze kombinovanou a reportážní zprávou, bude tedy telefonátem označováno vyjádření 3. osoby pořízené po telefonu.

- **Citace**, vyjádření člověka či instituce prezentované obvykle formou textu v obraze a shodným komentářem čteným zpravidla jiným členem redakce. Obrazová složka je dána opět v rozsahu od jednoduché grafiky po sled vhodných záběrů. Citace by měla být přesná a jakýkoli zásah žurnalisty by měl být zjevný /např. několik teček jako náznak vypuštěné pasáže/. Vyjádření mohou být převzatá z jiného zdroje /tištěná média, jiný pořad stejného vysílatele/, nebo adresovaná výhradně autorovi reportáže /sms zpráva/; ve všech případech by ale měl být u citace uveden zdroj /např. "textová zpráva ze dne..."/. Z informačního hlediska má citace i telefonát obdobný význam jako synchron /tedy výpověď 3. strany/. Avšak organizační i ekonomické nároky na redakci při pořízení jsou výrazně nižší.

- **Anketa**, krátké názorové výpovědi zaměnitelných mluvčích, které jsou řazené obvykle ve sledu. Oproti synchronu jsou respondenti vybráni náhodně - či podle předem daného klíče, ale bez ohledu na vlastní individualitu - s cílem nastínit pohled dané skupiny. Typickými znaky ankety jsou nepřipravené odpovědi, anonymita osob /označení titulkem příslušnosti k vybrané množině, či zcela bez titulku/, grafický popis sekvence "anketa", menší prostor na technickou přípravu štábu /projevuje se především natáčením bez použití stativu/. Anketu lze popsat jako "názory anonymních představitelů skupiny", z toho důvodu nelze řadit mezi anketu např. svědeckou výpověď účastníka požáru, byť by záběr naplňoval většinu výše uvedených znaků /nepřipravenost, obecný titulek "svědek požáru".../, takový synchron by totiž nepracoval primárně s názorem, nýbrž svědectvím a individualita mluvčího by nebyla lehce zaměnitelná /pouze za jiného svědka dané události/.

- **Gerojš ve funkci synchronu /G-S/**. Viz. níže - gerojš.

1.4.3 Ostatní /nadstavbové/ prvky

- **Gerojš**, z německého slova "das Geräusch" /šum, šelest, hluk, ruch/, v odborné literatuře je používán český ekvivalent **ruch**, nicméně v praxi se lze častěji setkat s výše uvedeným označením. Jde o synchronní záběr, jehož zvuk je zachycen ruchovým mikrofonem.¹⁸ Síla prvku je především v jeho bezprostřednosti, zvuk je v úzké významové vazbě k obrazu. Tento divácky atraktivní článek seznamuje rychle a jasně s reálným prostředím a jeho atmosférou /např. demonstrace/. Od doby synchronního snímání zvuku a obrazu může být gerojš součástí asynchronů, kde je upozaděn na úkor komentáře, přesto slyšitelný. „*Vytvářejí podkres, tvoří autentickou zvukovou kulisu. Bez nich by byly šoty hluché.*“ (Prokop 1999, s. 75) Pro účely analýzy bude gerojš posuzován ale jen pokud je z hlediska zvuku v dominantním či jedinečném postavení /tzv. v první stopě/ a svou délkou tedy ovlivňuje i stopáž příspěvku - tedy zcela autonomní část na časové ose. „*Zvlášť výrazné obrazové okamžiky mají zůstat bez komentáře. Jsou to vrcholy jednotlivých záběrů - např. autentický zvuk pokáceného stromu nebo moment vstřelení branky. Dobře postavený text nechává tyto chvíle vyznít, a zvyšuje tak účinek reportáže.*“ (Záruba in Osvaldová - Kopáč - Tejkalová 2010, s. 93) Často se jedná o krátké výrazné zvuky /např. houkající siréna, skandování davu/, z této skutečnosti vychází i další možná funkce gerojše, který může sloužit i jako interpunkční znaménko /např. razantní oddělení dvou synchronů/ a zvyšuje tempo celé reportáže /dlouhý asynchron může být kupříkladu pomocí gerojše rozdělen na 2 kratší/. Takovýto přístup ovšem degraduje gerojš na formální prostředek bez ohledu na informační náplň. Žádoucí funkce vhodně zvoleného gerojše je také upoutat divákovu pozornost k celku - zvlášť, jde-li o první zvuk reportáže.

Při zpracování příspěvků se v některých případech ukázala tenká hranice mezi gerojšem s mluvním projevem a synchronem. Jde například o situace zachycené skrytou, či nepřiznanou kamerou; často se objevuje i výpověď pořízená souběžně s fyzickou akcí respondenta, což je důvod ke snímání zvuku jen na ruchový mikrofon kamery /např. řeč člověka na cválajícím koni/; dalším příkladem jsou slova k jinému účastníkovi, kdy je novinářský štáb v roli neskrytého pozorovatele /např. obhajoba obžalovaného u soudu/. Oproti ostatním gerojšům, jejichž nosná funkce je "líčení atmosféry/situace", je podstatou těch ve funkci synchronu, obdobně jako u synchronu

¹⁸ Též pomocný, či kontaktní mikrofon. Je umístěn přímo na kameře, není potřeba jej samostatně aktivovat, zvuk je tedy zachycován automaticky při pořízení obrazu do oddělené stopy, tedy i v případě aktivního hlavního mikrofonu.

samotného, především "věcná výpověď 3. osoby". V analýze bude tedy prvek "gerojš" členěn na "**gerojš ve funkci synchronu**" /primárním obsahem záběru je věcný výrok/ a "**gerojš ve funkci ruchu prostředí**" /líčí především atmosféru/.

- **Hudba.** Jedním z viditelných dokladů o prolínání publicistického a zpravodajského stylu je bezesporu řazení hudby ve zpravodajství. V době filmové technologie, kdy bylo obtížné zachytit synchronní zvuk, naplňoval auditivní část příspěvků dodaný komentář, ruchy a právě hudba. S nástupem ENG technologie se postprodukčně dodaná hudba ve zpravodajských příspěvcích používala výjimečně /např. nekrolog/. V současnosti ale už zastupuje hudba v první stopě i výrazné procento délky některých příspěvků. Ve sledovaných reportážích tento prvek využívá televize Nova jako prostředek k zesílení emočního a dramatického vyznění.

- **Zvukový efekt.** Další dodaný prvek při střihu vytváří dramatický dojem, ale funguje i jako interpunkce. Obdobně jako s hudbou pracuje se zvukovými efekty v souboru sledovaných částí také především komerční televize. Jedná se zpravidla o krátké úderné zvuky generované syntetizátorem, nebo pocházející ze zvukové databanky a archivu. Mohou být na úrovni zlomku vteřiny, kdy podtrhují dynamický střih /v takovém případě s ohledem na stanovenou hranici 1 vteřiny nejsou kódovány samostatně/ až po ucelenou sekvenci /častým případem je několikeré "cvakání spouště fotoaparátu" při prezentaci fotografií/.

- **Předěl.** Původně samostatná krátká část v rámci celé relace, kdy je oddělen nebo uveden větší celek /např. blok věnovaný povodni/, přešla ve stejné funkci i do struktury uzavřeného příspěvku. Opět slouží jako "nadpis kapitoly" /např. situace v jednotlivých krajích při sněhové kalamitě/, jasná je tedy interpunkční funkce. Obrazová forma předělů je obvykle krátký záběr s grafickým prvkem, či pouze infografika. Zvukovou složku může naplňovat hudba, zvukový efekt, gerojš, asynchron; často se jedná o kombinaci. Obsahuje-li jedna zpráva několik předělů, měla by být zachována jejich jednota zpracování.

- **Audiovizuální citace** /AV citace/, převzatý materiál. Jde především o filmové úryvky, nepůvodní animace a vizualizace, nahrávky získané z internetových serverů /YouTube apod./, či autentické svědecké záběry mobilního telefonu. Jako samostatný prvek zprávy

bude pro účel práce posuzována pouze ukázka, nebo její část, s původním zvukem. Tedy nikoli např. video se souvislým komentářem redaktora /taková část sekvence by byla označena jako asynchron/. Pomocným znakem pro správné zařazení je grafické označení ve formě "*zdroj:*", bohužel u některých záběrů vysílatelé tento postup nedodržují. Do kategorie budou řazeny i archivní záběry a to i v případě, že jsou převzaty v rámci instituce /vlastní archiv zpravodajství/. Základní premisou pro takový přístup je, že dokreslení minulé situace či atmosféry převládá nad aktuální informační hodnotou, proto může dojít k označení za AV citaci i v případě synchronní výpovědi z archivu. Aby se zamezilo chybnému zařazení např. týden starému synchronu, u kterého lze za hlavní náplň považovat aktuální informaci, bude jako určující hranice 1 roku. Přítomnost AV citací ve zpravodajství lze vnímat pozitivně, přináší oživení a především zdroj svědectví v nejryzejší podobě /např. pád letadla/. Nadměrná prezentace AV citací může být ale také znakem neschopnosti a bezradnosti /redaktor např. obchází složité jednání o užití potřebné ukázky z filmu a sekvenci jen převezme z YouTube i za cenu zhoršené kvality/.

2. Popis zkoumaných médií

2.1 Česká televize

Česká televize /ČT/ byla zřízena k 1. ledna 1992.¹⁹ Po koexistenci s Československou televizí /ČST/ v roce 1992, se v dalším roce stala její nástupnickou organizací. Od 1. ledna 1993 byly hlavní zpravodajskou relací na nově vzniklém kanálu ČT1 Události, které začínaly v 19:30. Česká televize představuje v prostředí duálního systému instituci veřejné služby: *"...vysílatelé, jejichž existenci zajišťuje zákon (také se jim v České republice říká „vysílatelé ze zákona“) a prostředky získávají převážně z koncesionářských poplatků."*²⁰ Díky zajištěnému financování není kladen takový důraz na sledovanost jako u komerčních stanic.

Od října 2011 je generálním ředitelem Petr Dvořák, který zastával stejnou funkci na komerční stanici Nova v letech 2003 až 2010. Z nejsledovanější domácí televize a jejich sekcí přešli - byť ne přímo - i klíčoví pracovníci zpravodajství: někdejší spoluvůdce ČT24 Zdeněk Šámal se vrátil na pozici vedoucího zpravodajství, šéfredaktorem se stal Petr Mrzena. I samotné autory příspěvků posílili někteří bývalí zaměstnanci CET21 /např. Kamila Štichová či Vladimír Keblůšek/.

Zpravodajství ČT je významně ovlivněno existencí specializovaného kanálu ČT24, pro jehož chod je potřeba dostatek pracovníků i technického vybavení. Kromě reportérů domácí a osmnácti krajských redakcí /vč. televizních studií Brno a Ostrava/²¹ disponuje ČT i osmi zahraničními zpravodaji.²² Významným zdrojem audiovizuálních materiálů je archiv zpravodajství /vč. archivu ČST/ i produkce zpravodajských agentur a jiných vysílatelů.²³ Snaha jednoznačně odlišit kontinuální informační kanál od hlavní relace Události je zmíněna i v kandidátském projektu Petra Dvořáka: *"Formálně je bezpodmínečně nutné oddělit hlavní zpravodajskou relaci od zpravodajství na kanále*

¹⁹ zákon č. 483/1991 Sb

²⁰ Burton - Jiráček 1997, s 105

²¹ ČT - krajské redakce. [online]. [cit. 1. 7. 2012] Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/lide/zpravodajstvi/redakce-zpravodajstvi/krajske-redakce/>>

²² Potůček, Jan: *E15: Česká televize vymění všech osm zahraničních zpravodajů*. [online]. 24. 2. 2012 [cit. 1. 7. 2012] Dostupné z WWW: <<http://www.digizone.cz/clanky/ct-vymeni-vsech-osm-zahranicnich-zpravodaju/>>

²³ ČT - základní informace o ČT [online]. [cit. 1. 7. 2012] Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/zakladni-informace-o-ct/>>

ČT24.²⁴ Dále poukazuje na propad sledovanosti a navrhuje směr, jakým by se měly nové Události ubírat: *"Je potřeba zpátky vrátit okruhy, charakteristické pro zpravodajství veřejné služby – fundovaně zpracovaná politická, společenská, ekonomická a zahraniční témata a regionální dění zasazené do kontextu České republiky."*

Již v prvním sledovaném období - tedy od 1. ledna 2012 - došlo ke znatelným změnám v samotném zpracování. Zavedené moderátorské dvojice nově doplňují z odděleného studia moderací k tématu někteří redaktori s využitím dotykové obrazovky. Další inovací bylo postupné prodlužování stopáže: *"...od Nového roku měly o rovných 10 minut více než před Dvořákovým nástupem do ČT."*²⁵

Nová verze pořadu přinesla od 1. dubna zcela jinou vizuální podobu, ta se odlišuje od zavedeného stylu ČT24. V novodobém českém prostředí se v hlavním zpravodajském pořadu poprvé naboural tradiční model moderátorů sedících za stolem, stejně jako vyvážená dvojice hlavních průvodců. Ze čtyř moderátorů je vždy jeden určen jako hlavní, druhý pak zastává funkci reportéra, který se primárně věnuje jednomu tématu a do vysílání přichází až během pořadu. Tvůrci kladou důraz i na marketingovou stránku a sebezprezentaci.²⁶ Kromě několika reportážích o nové koncepci Událostí odvysílaných během března, představili také nástroj používaný především komerčními subjekty - slogan. Tím se stalo pojmenování *"jasné a spolehlivé"*.

²⁴ [online]. [cit. 1. 7. 2012] Dostupné z WWW: <http://i.info.cz/urs-att/Projekt_Petra_Dvoraka-131431034489015.pdf>

²⁵ Potůček, Jan: *Sto dní Petra Dvořáka ve funkci ředitele České televize: sliby versus realita* 3. 1. 2012 [cit. 1. 7. 2012] Dostupné z WWW: <<http://www.digizone.cz/clanky/sto-dni-petra-dvoraka-ve-funkci-reditele-ct/>>

²⁶ "V obsazích zpravodajství jsou reprezentováni nejen mimomediální aktéři a události, ale také médium samotné a jeho představitelé." (Trampota 2006, s. 99)

2.2 Televize Nova

Televize Nova spustila své vysílání 4. února 1994 jakožto první celostátní komerční televize v celé postkomunistické Evropě.²⁷ Ačkoli se od začátku očekával divácký úspěch především od americké dramatické tvorby, kterou nová stanice přinesla: *"...někteří stratégové Nově radili, aby raději "uhmula" s vysílacím časem Televizních novin před nebo za Události, nechce-li nákladné zpravodajské pořady vysílat planě do vzduchu.*"²⁸ první přesné měření v roce 1997 založené na peplemetrech potvrdilo vedoucí pozici i na poli zpravodajství, kdy Televizní noviny dosahovaly 30 - 35% sledovanosti.²⁹ Milan Šmíd zmiňuje ve výčtu příčin takového postavení i faktory související se zpracováním a stavbou zpráv: *"Zavedení metod zpravodajské práce, které se osvědčily v americké komerční televizi; patří mezi ně co nejužší spjatost s probíhající událostí (včetně živých live vstupů), snaha o přenos autentického zážitku, personalizace události i zprávy, její stručnost a maximální zjednodušení, podřízení se předem danému formátu televizního šotu."*³⁰

Generálním ředitelem je od 1. ledna 2011 Jan Andruško, vedoucím zpravodajství byl ještě během prvních dvou měsíců roku 2012 Martin Ondráček, kterého nahradil Vladimír Mužík - někdejší šéfredaktor slovenského deníku Nový čas a českého deníku Blesk.³¹ Post šéfredaktora zůstal po odchodu Petra Mrzeny již v květnu 2010 neobsazen.³² Během druhého čtvrtletí sledovaného roku došlo k výraznější obměně několika reportérů. Mezi odešedšími byl např. Jiří Pánek, či Tomáš Hauptvogel. Naopak z televize Prima přišel Ladislav Hruška, po letech se vrátil Hanuš Hanslík.

Ačkoli nedisponuje tv Nova ve zpravodajství tak velkým personálním a technickým zázemím jako ČT, nelze ji upřít mnohá prvenství v inovaci, která televize veřejné služby následovala. Od prvních dnů vysílání byly jednotlivé reportáže spjaty s konkrétní tvářící autora, který se prezentoval stand-upem. Po vzoru zahraničních stanic byl zaveden koncept moderátorské dvojice sedící v otevřeném prostoru newsroomu, od kterého - opět jako první z celoplošných stanic v ČR - Nova upustila. Od října 2007

²⁷ Šmíd 2000, s. 46

²⁸ Šmíd 2000, s. 170

²⁹ Šmíd 2000, s. 75

³⁰ Šmíd 2000, s. 171

³¹ Nova.cz. [online]. [cit. 1.7.2012] Dostupné z WWW: <<http://tv.nova.cz/clanek/pressweb/cet-21-manoveho-reditele-zpravodajstvi-a-publicistiky.html>>

³² Vnouček, Petr: *Nova propouští. Nyní šéfredaktora zpravodajství Mrzenu.* [online]. 7. 5. 2010 [cit. 1.7.2012] Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/media/televize/nova-propousti-nyni-sefredaktora-zpravodajstvi-mrzenu_168180.html>

přechází centrální redakce k bezpáskové technologii snímání a zpracování, obrazový materiál je v širokoúhlém formátu. Technologie "LiveU" je nasazena do vysílání již v době, kdy ČT tento systém teprve testuje.³³ Naopak žádné změny nepřinesl název a vysílací čas hlavní relace, oboje vychází ještě z tradic Československé televize - Televizní noviny začínají každý den v 19:30. Na výrobě se podílejí pracovníci internetového portálu TN.cz i tiskové agentury Mediafax /oba subjekty jsou součástí skupiny CET21/, v první řadě ale více jak dvacítká kmenových žurnalistů: *“Osm až devět lidí je každý den nasazeno na domácí zpravodajství. Spolupracuje s námi také 12 až 15 krajanů v regionech a 3 až 4 lidé mají na starosti zprávy ze zahraničí. Dohromady vyprodukují asi 3 hodiny zpravodajství za den,”* vysvětluje Ondráček.³⁴ Obrazové informace ze zahraničí jsou pro absenci vlastních zpravodajů realizovány především pomocí agenturních záznamů a přejímáním od sesterských stanic ze skupiny CME.

Z hlediska zpracování a vizuálního výstupu prošly Televizní noviny největší změnou se spuštěním nového pracoviště na Barrandově v roce 2007. Příspěvky prvního čtvrtletí roku 2012 tak navazovaly na zavedenou linku z předchozích let.

³³ Potůček, Jan: ČT 24 testuje přenosový batoh LiveU, který už používá televize Nova. [online]. 16. 2. 2011 [cit. 1. 7. 2012] Dostupné z WWW: <<http://www.digizone.cz/clanky/ct-24-testuje-prenosovy-batoh-liveu/>>

³⁴ Zázvorka, Jiří. S kravatou a batohem. Týden. 2011, roč. 18, č. 47, s. 72.

2.3 Celková situace na televizním trhu se zaměřením na zpravodajství

Mezi nejvýraznější televizní stanice v ČR patří i Prima Family. Jedná se de facto o změnu názvu původní tv Prima respektive Premiéra. Tato první soukromá televizní stanice začala vysílat 20. června 1993 pro oblast Praha a okolí.³⁵ V současnosti již celostátní médium nabízí zpravodajství rozdělené do 3 tematických bloků. Tradiční informace přináší Zprávy FTV Prima, následují Krimi zprávy s odnoží Krimi plus a společenské události mapují VIP zprávy; naopak samostatná sekce pro oblast sportu divákovi nabídnuta není. Tímto konceptem zpravodajské hodiny je zaplněné vysílací schéma od 18:55 do 20:00, dochází tedy k překrývání se zkoumanými relacemi ČT a tv Nova.

Díky své aktuálnosti si významnou pozici vybuodovalo zpravodajství internetových serverů. To je někdy doplněno audio-vizuálním příspěvkem, z televizního hlediska často plnohodnotně zpracovaným včetně vlastního stand-upu. Snahy o vlastní zpravodajské pořady /idnes.tv, bedna.tv, tyvi.cz, apod./ nyní zanikly, nebo se transformovaly ve zmíněné jednotlivé příspěvky sloužící obvykle jako obrazová verze daného článku. Ačkoli dochází k neustálému rozvoji technologií v čele s miniaturizací a dostupnost vysokorychlostního připojení k internetu není překážkou ani v mobilních zařízeních, opět se potvrzuje, že televizní zpravodajství je z hlediska nákladů jedním z nejnáročnějších žánrů na výrobu.

³⁵ Köpplová a kol. 2003, s. 286

3. Metodologická východiska

3.1 Metoda výzkumu

Pro výzkum bude použita kvantitativní i kvalitativní analýza. **Kvantitativní** - také tradiční, pozitivistická, experimentální nebo empiricko-analytická³⁶ - analýza se bude zabývat především délkou jednotlivých elementů, které jsou pro potřeby práce rozděleny do 11 základních kategorií. V souladu s definicí, že „*kvantitativní výzkum je empirický výzkum, kde data jsou v podobě čísel*“ (Punch 2008, s. 12), budou jednotlivé proměnné nabývat především kardinálních hodnot v podobě kusů, či minut a vteřin s přesností na 0,5 vteřiny. Získaná data potvrdí, či vyvrátí hypotézy týkající se průměrných počtů a délek.

V zájmu širšího poznání, jak se proměnily zpravodajské příspěvky z hlediska užití stavebních prvků, bude součástí práce i **kvalitativní** - také konstruktivistický, naturalistický, interpretativní nebo reflexivní³⁷ - výzkum, ve kterém se zaměřím na práci s dvěma konkrétními prvky, jež jsou signifikantní pro audiovizuální zpravodajství současnosti a vyskytují se v relacích obou televizních stanic. Jedná se o gerojš ve funkci ruchu prostředí a stand-up. Narozdíl od tradičního synchronu a asynchronu se tyto prvky a práce s nimi vyvíjejí dynamičtěji a markantněji. Mění se nejen délka, umístění a počty stavebních prvků, ale i jejich pojetí a vyznění. V obou případech jde o silně legitimizující a autentizační prostředek. Gerojš může zprostředkovat jasnou informaci ve velice krátký časový úsek, slouží také k funkční interpunkci a má tak výrazný vliv na tempo příspěvku. Především pro komerční stanice je stand-up ideálním nástrojem k entertainizaci, zároveň se stal povinnou složkou práce televizního novináře i v případech, že téma nenabízí atraktivní reportérský přístup. Pro kvalitativní analýzu jsem stanovil několik kritérií, která pomohou popsat změny při práci s těmito prvky.

Kombinace - též triangulace - výzkumných metod v této práci je simultánní.³⁸ „*Simultánní triangulace znamená kombinaci kvalitativní a kvantitativní analýzy souběžně a nezávisle na sobě s tím, že kvantitativní analýzou se zpravidla zpracovává větší vzorek a kvalitativní jeho část.*“ (Trampota - Vojtěchovská 2010, s. 20) Presentace

³⁶ Hendl 1999, s. 19

³⁷ Hendl 1999, s. 17

³⁸ Hendl 2009, s. 279

dílčích výstupů je podle příslušných týdnů, nejdříve budou zmíněna základní data tradičního zkoumání, následně analýza konstruktivistická ve dvou příslušných částech /stand-up, gerojš/ se zaměřením na porušování stanovených kritérií.

3.2 Výzkumná oblast

Kombinovaná a reportážní zpráva s původními výpověďmi v hlavních zpravodajských relacích České televize a tv Nova.

Jelikož je cílem popsat změny ve stavebních prvcích určujících zvukovou linku, které má reportér k dispozici a v současné tvorbě se objevují, bude analytickou jednotkou pro následující výzkum zpráva /kombinovaná a reportážní/ splňující určená kritéria. Abych vyloučil příspěvky vystavěné z agenturního materiálu, kdy může redaktor pracovat pouze s dodanými záběry i informacemi, stanovil jsem jako základní požadavek minimálně dva synchrony pořízené vlastními prostředky, případně kombinaci jednoho synchronu a stand-upu. Filtrují se tak příspěvky zpracované z cizích zdrojů, do kterých je vložen například pouze vlastní stand-up /samotná reportážská práce je upozaděna/.

3.3 Výzkumné téma

Stavba zprávy (kombinované a reportážní) při využití prvků určujících zvukovou linkou.

Stavba (či kompozice) zprávy je nejčastěji charakterizována jako chronologická, logická a akcentující, dále rámcová, retrospektivní, paralelní, řetězová či dramatická.³⁹ Jedná se tedy o pohled z úhlu **řazení** jednotlivých prvků a jejich vztahů. Pro účel práce bude ale stěžejní hledisko **užití** stavebních prvků, tedy především jaké elementy vůbec a v jaké míře žurnalista používá.

³⁹ Osvaldová - Halada 2007, s. 104

3.4 Předpoklad pro stanovené otázky a hypotézy

Vycházím z předpokladu, že zpravodajství ČT v prvním čtvrtletí prošlo procesem přeměny, kdy tvůrci zkoušeli nové postupy a ověřovali si jejich účinky na diváka. Díky zmíněným personálním obměnám a snaze produkt zatraktivnit, lze vyvozovat možnou inspiraci a přejímání prvků od progresivních stanic /na jedné straně zahraničních zpravodajských kanálů, ale i komerční tv Nova/. Druhé čtvrtletí by mělo na straně ČT již předkládat v jádru ustálenou formu s funkčními principy. Naproti tomu právě ve zpracování Televizních novin ke změnám jako reakci na celkovou situaci v televizním zpravodajství teprve dochází a inovační trend jen udává směr dalšího vývoje.

Domnívám se, že kvantitativní analýza reportáží ČT určí v průběhu období mírný pokles nadstavbových prvků /gerojš ve funkci ruchu prostředí/, přičemž kvalitativní potvrdí v čase lepší práci s nimi podle uvedených parametrů. Obecná hypotéza o snaze přiblížit zpravodajství televize Nova ještě více divákovi a vymezit se vůči ČT vede k předpokladu, že dojde k zvýšení počtu atraktivních prvků, třeba i na úkor jejich kvality podle určených kritérií kvalitativní analýzy. Data kvantitativního výzkumu vypoví o vztahu možného nárůstu elementů vůči požadavkům na tempo i délky příspěvků s ohledem na delší stopáž celé relace.

3.5 Výzkumné otázky a hypotézy

a) obecná:

- Jakým způsobem se proměnily - z hlediska sledovaných stavebních prvků - určené zpravodajské příspěvky Událostí a Televizních novin během 2. pololetí roku 2012 a s jakým vzájemným rozdílem?

b) specifické /vč. hypotéz/:

První sada otázek a hypotéz slouží k porovnání zpravodajské relace v rámci jedné stanice. Druhá část se váže k vzájemné komparaci obou relací v druhém sledovaném období.

- *Změnila se délka reportáže?*

_ Průměrná délka reportáže v Událostech zůstala stejná.

_ Průměrná délka reportáže se v TN prodloužila.

- *Jak se proměnily vybrané stavební prvky v rámci stanic?*

_ Procentuální zastoupení stand-upů v Událostech narostlo.

_ Procentuální zastoupení výpovědí respondentů po telefonu se v TN zvýšilo.

_ Prodloužila se průměrná stopáž asynchronu v Událostech.

_ Prodloužila se průměrná stopáž asynchronu v TN.

_ Procentuální podíl synchronů v Událostech narostl.

_ Procentuální podíl synchronů v TN klesl.

- *Změnila se práce s gerojši ve funkci ruchu prostředí?*

_ Průměrné množství gerojšů v Událostech se snížilo.

_ Průměrné množství gerojšů v TN narostlo.

_ Počet gerojšů nevyhovujících stanoveným kritériím se v Událostech snížil.

_ Počet gerojšů nevyhovujících stanoveným kritériím se v TN zvýšil.

- *Jak se změnilo pojetí stand-upů?*

_ Poměr stand-upů podle druhů se v Událostech změnil na úkor středových.

_ Poměr stand-upů podle druhů se v TN změnil na úkor závěrečných.

_ Ve vysílání Událostí se omezily stand-upy s nevhodnou interakcí.

_ V Televizních novinách se zvýšilo množství neautentických stand-upů.

- *Pracují jednotlivé redakce odlišně s tempem a délkou?*

_ Příspěvky tv Nova jsou oproti ČT kratší.

_ Průměrný počet elementů na příspěvek je v TN vyšší než v Událostech.

- *Jaké jsou rozdíly v kategoriích stavebních prvků a celých skupinách prvků?*

_ Procentuální podíl skupiny prvků s vlastním komentářem autora (asynchron, stand-up) je v Událostech vyšší.

_ Procentuální podíl synchronů je ve vysílání ČT vyšší.

_ Procentuální podíl telefonátů je ve vysílání tv Nova vyšší.

_Procentuální zastoupení skupiny "ostatní prvky" (gerojš - ruch prostředí, AV citace, zvukový efekt, předěl, hudba) je ve vysílání tv Nova vyšší.

- *Jaké jsou rozdíly v hodnocení gerojšů ve funkci ruchu prostředí na základě kvalitativní analýzy?*

_Gerojše v TN vykazují vyšší chybovost podle kritéria míra užití / variace.

_Gerojše v Událostech mají vyšší chybovost podle kritéria reportérské autentičnosti.

- *Vykazují stand-upy odlišné prohřešky proti kritériím kvalitativní analýzy?*

_Redaktoři ČT častěji pracují s nevhodnou mírou interakce ve stand-upu.

_Zpravodajství tv Nova obsahuje více stand-upů s nevhodným užitím grafiky.

4. Analýza 1. období

4.1 Události - Česká televize

4.1.1 Kvantitativní analýza

V týdnu od pondělí 23. ledna do neděle 29. ledna bylo analyzováno celkem 111 reportáží a kombinovaných zpráv v celkové délce 3 hodiny a 2 minuty; v rámci relace jednoho dne to bylo 15 - 17 příspěvků. Průměrná délka jednoho příspěvku je 1:38,6. 116 stand-upů vyplňuje 10 % z analyzovaného souboru týdne, 97 gerojšů ve funkci ruchu prostředí pak necelá 3 %. Jen jednou se vyskytuje anketa, či zvukový efekt. Předěl a hudbu analyzovaná část Událostí neobsahovala.

4.1.2 Kvalitativní analýza

Gerojš ve funkci ruchu prostředí

Zvukově nevýrazný je úvodní gerojš v pondělní zprávě s epizodickým rámováním *"Rekordně obývaná a stárnoucí Praha"*. Zachycuje starší ženu při práci v kuchyni; neidentifikovatelné hučení ve zvuku přeruší po chvíli jen ťuknutí hrnečku o pracovní desku. Ačkoli je gerojš se seniorkou tematicky věcný, autentický i čitelný, pro svou zvukovou neprůraznost je zcela nevhodný, zvláště když celou zprávu otvírá.

Reportáž *"Výkopávky v Třebosicích: dar i starost"* z úterý 24. ledna pracuje s dvěma autentickými gerojši. Úvodní /škrabání zeminy/ splňuje všechna kritéria. Ovšem další detail na vykládávání nalezených úlomků na stůl trpí malou zvukovou výrazností; diskutabilní je i věcnost, neboť v předchozím asynchronu se mluví o plánovaném odborném zpracování. Daný gerojš nelze vnímat ani jako alespoň prostředek interpunkce, užití je nadbytečné.

Páteční reportáž *"Úspory energií pod dohledem počítače"* začíná dvěma navazujícími gerojši: příjezd automobilu k bráně /snímáno z vozu/ a řidičův stisk tlačítka "brána" na mobilním telefonu. Především první záběr, který zvukově vyplňuje jen tlumený chod motoru, by pro svou zvukovou nevýraznost v této podobě neměl být

součástí zpravodajského příspěvku.

Reportáž *"Úspěch výstavy o Rudolfovi II."* z neděle 29. ledna pojednává především o dlouhých frontách návštěvníků. Olga Málková chtěla přiblížit tuto atmosféru díky ruchu prostředí, protože ale lidé jen spořádaně stojí na nádvoří, jsou v obou případech záběry zvukově nevýrazné. Ukazuje se úskalí gerojšů, které zachycují především mluvní projevy - ovšem nikoli ve funkci synchronu. Audio složkou jsou v tomto případě jen špatně srozumitelné pokyny pořadatelů, divák se tak soustředí na obsah jejich slov, očekává hodnotný obsah sdělení, odhlíží od prvku jako nositele pouhé atmosféry a gerojše se stávají i špatně čitelnými. Pokud by byly zachyceny jasné a zřetelné pokyny, nepůsobily by gerojše mdle a zároveň by nebyl důvod hledat v nich zásadnější obsah.

V souvislosti s reportérskou autentičností je nutné zmínit audiovizuální citaci v pondělní reportáži Jana Dvořáka *"Příliš mnoho jelenů na Šumavě"*, ačkoli není takový prvek předmětem kvalitativní analýzy. Zcela jasně se zde objevuje v zástupné funkci gerojše prostředí. Mezi dva asynchrony o lovu je vložena videoukázka výstřelu z pušky. Zařazení takového prvku je zcela nevhodné, pro diváka bez přínosu a matoucí, neboť marně očekává silnou informační hodnotu, která ospravedlní zhoršenou kvalitu záznamu /např. exkluzivní záběry pořízené mobilním telefonem/.

Absence autentičnosti je v úterní kombinované zprávě *"Hrozba pro nedisciplinované pacienty"*. Po synchronu: *"...aby si pacient vyhledal jiného lékaře,"* následuje záběr na dveře ordinace, které se zavřou. Zabouchnutí splňuje požadavky na zvukovou výraznost; věcnost je zde ale jen v přeneseném smyslu. Prvek je inscenován s ohledem na předchozí slova respondenta a jeho reportérská autentičnost je nulová.

Sedmý den analyzovaného týdne přinesl tři případy gerojšů v kombinované zprávě, tedy formátu, který má ze své podstaty oslabenou reportérskou autentičnost. Pokud je prvek dostatečně čitelný a výrazný, může při svém zařazení na úvod pomoci rychlému a věcnému uvedení tématu; to je případ záběru exekutorky bouchající na dveře *"Přísněji na exekutory?"* i startu motocyklového závodu *"MŠMT zlehčuje Dobešův krok v motosportu"*, autoři nejdříve předloží poutavý záběr související s tématem jako určitý symbol a poté se již věnují konkrétním faktům. Ve třetím případě *"Konec seniorské slevy na vlaky"* je ale gerojš zavírání dveří vlaku umístěn uprostřed celku; odděluje pouze synchron od asynchronu, aniž by to bylo potřeba a oslabená reportérská autentičnost tak vyniká.

Vhodnou míru užití překročily 2 příspěvky, kde několik gerojšů ilustruje opakovaně jeden jev, ačkoli celá zpráva pojednává o několika různých. Atraktivní záběry mluvícího robota /středa, 25. ledna, "*Úspěch technologického centra v Brně*"/, poutají opakovaně pozornost jen na jeden výsledek úspěchů vývojářů. Obdobně je i ve čtvrté zprávě "*Český podíl na sledování globálního klimatu*" druhý z ručových záběrů se stejným přírodním jevem zbytečný - atmosféra bouřky byla nastíněna dostatečně v úvodu.

Páteční skládaná reportáž⁴⁰ "*Horská střediska bojují se sněhem*" obsahuje celkem 7 gerojšů ilustrujících práci se sněhem. Ty popisují ale jen 3 originální situace /práce sněžného stroje, vykládka masy sněhu, ruční odklizení/. Zbylé 4 záběry mají obdobný obsah, vhodná míra užití gerojšů ve zprávě je překročena a efekt všech prvků je potlačen tíhou počtu. Vzhledem k charakteru reportáže, na které se podíleli dva redaktori, můžeme tuto chybu přičítat pravděpodobně editorovi - tedy člověku, který by měl dvě různé části koordinovat.

Prohřeškem v sobotní relaci je dvojí líčení téže situace navíc v obrazově zaměnitelné podobě ("*Další volby v Hřensku*"). V obou případech jsou volby vykresleny záběrem místnosti s voličem, shodnými dominantami /okno, urna, plenta/; obdobné je dokonce postavení kamery i velikost záběru. Absence jednoho z gerojšů by zprávě nikterak neublížila. Obdobná situace je i v případě reportáže "*Poslední etapa Šediváčkova longu*", když zvukovou složku vyplňuje ve dvou případech štěkot psů. Nicméně zde vyvažuje porušení kritéria míry užití silná autentičnost.

Stand-up

Oslabenou autentičností trpí závěrečný stand-up v pondělní reportáži "*Co s nepoužívanými vojenskými objekty?*", který obsahuje nad rámec pouhého domicilu i informaci o plánovaných demolicích dalších 5 objektů. Aleš Hazuka je snímán na malé tribuně, informační přínos obrazu je tedy minimální a má podobu neutrálního typu. Nelze sice mluvit o hrubém porušení kritérií, ale vzhledem k danému textu zde autor zbytečně potlačil hodnotu autentičnosti i možné interakce; stand-upem u některého ze zmíněných objektů by zvýšil atraktivitu i informační hodnotu konečného záběru.

⁴⁰ Zvláštní variantou reportáže je tzv. „skládačka“, která sestává z více informací od různých zpravodajů či korespondentů, která je publikována jako jeden materiál místo rozdělení do několika zpráv zvlášť (Roth 2005, s. 41).

Patrně ve snaze zatraktivnit stand-up, ale zcela proti smyslu interakce sedí Zuzana Tvarůžková v motokáře a po slovním projevu v ní odjíždí /neděle, 29. ledna, "MŠMT zlehčuje Dobešův krok v motosportu"/. Obdobně na sebe poutá ve stejný vysílací den pozornost i Miroslav Karas /"Polská vynalézavost: dešťová daň"/, který v jednom ze stand-upů stojí přímo na střeše a staví se tak do netypické pozice bez vážného důvodu.

Netradiční pojetí předkládá Marek Štětina /pondělí, 23. ledna, "Karlovarská záměna: Lenin místo Masaryka"/, který před samotným stand-upem pózuje na pěti krátkých statických záběrech s mikrofonem v ruce před sochou T. G. M. při zvukovém efektu spouště fotoaparátu, načež praví: "Ti se u něj fotí, že jde skutečně o Lenina." Jedná se o jasný příklad neopodstatněné interakce, při níž se redaktor stylizuje do role ruského turistu.

Hodnocení podle kritéria oprávněnosti infografiky ve stand-upu nabízí nejvíce záporných případů ze sledovaného souboru. Ve čtvrtéční reportáži "Co dokáže navigace řízená z Prahy" Michaela Poláková s mobilním telefonem v ruce praví: "...Podle vývojářů bude běžné zmáčknutím jediného tlačítka v telefonu kontaktovat takzvanou vesmírnou hospodyňku, která na dálku zapne troubu, pračku, zkontroluje děti na cestě ze školy, anebo vypustí psa na zahradu." Kamera švenkuje z redaktorky k obloze, načež se objeví grafika družice s šipkami směrem k domácím spotřebičům, dítěti a psovi. Užití takové infografiky ve zpravodajském stand-upu je nadbytečné, až komické.

I grafický prvek ve stand-upu příspěvku z neděle 29. ledna "Jak dál v záchraně eurozóny" má nulovou hodnotu a jeho existence je bezdůvodná. Číslovku 200 000 000 v obraze, když Vanda Kašová deklamuje: "...přijde ČNB na úrocích odhadem o dvě stě milionů korun," lze označit za možnou snahu výrok zvýraznit; následná animace putující mince mezi budovou Ministerstva financí a ČNB při slovech "Ministr financí ted' ale slíbil, že bance peníze pošle ze státního rozpočtu," už ale na sebe bez důvodu strhává pozornost, aniž by měla jakýkoli přínos.

Podobnou, ale svým rozsahem menší "zbytečnost" prezentuje Zuzana Luňáková /úterý, 24. ledna, "Jak se vyznat v nabídkách operátorů"/. Ve stand-upu neutrálního typu drží v rukou mobilní telefon a při slovech: "Zbytečně vysoké účty za telefon platí podle odhadů až třetina lidí," se v obraze objeví výrazná grafika "33 %". Prvek je věcný, ale neopodstatněný. Nejedná se o nikterak složitý údaj, nelze se proto domnívat, že by jej divák nestihl vstřebat jen ze zvukové složky.

Nevhodný je kvůli svému rozsahu - ovšem co do přemíry - počítačem dodaný text v obraze stand-upu sobotní reportáže "*Placení za fiktivní zákroky?*". Filip Zdražil mluví o rostoucím počtu lidí, kteří nahlíží do výpisů zdravotní péče. Během redaktorova výstupu se na 6 vteřin objevuje obsáhlá tabulka s šesti číselnými údaji. Množství informací v obraze a jejich zpracování výrazně překračují vhodnost pro užití ve stand-upu.

4.2 Televizní noviny - tv Nova

4.2.1 Kvantitativní analýza

Vysílání Televizních novin v týdnu od pondělí 23. ledna do neděle 29. ledna obsahuje 61 příspěvků podle stanovených kritérií, denně 8 až 10. Délka celého souboru je takřka 1 hodina a 37 minut, průměrná délka jednoho příspěvku pak 1:35,1 sec. Necelých 9 % z plochy prezentuje 55 stand-upů, tento prvek se tedy neobjevil v každém příspěvku. 38 gerojšů ve funkci ruchu prostředí má podíl jen 2,1 %. Minimální podíl má zvukový efekt a hudba /0,34 a 0,92 %/. Předěl nebyl použit vůbec.

4.2.2. Kvalitativní analýza

Gerojš ve funkci ruchu prostředí

Ve skládané reportáži "*Rekordní mráz*" /pátek, 27. ledna/ stojí mezi dvěma asynchrony o mrazu gerojš s větrem ve zvukové stopě a vanoucím sněhem v obraze. V tomto případě je sporná věcnost /silný vítr a sníh mohou být souběžné jevy, ne však znaky mrazu samotného/, především pak zvuková výraznost /platí obecně u snahy zachytit v audiovizi vítr bez výrazného následku - např. letící plechová střecha/. Tento konkrétní případ jasně dokládá, že ne každá situace je vhodně prezentovatelná formou gerojše. Řešením může být například opis /mráz = ulomení rampouchu/, nicméně v takových případech se už jedná o velkou míru stylizace.

Prvky reportérské autentičnosti nenaplnuje záběr z úterý 24. ledna /"*Konec světa internetového pirátství*"/. Po asynchronu: "...výrazně omezují svou činnost další servery," následuje gerojš serverů s nepřerušným hučením ventilátorů, přičemž nehybný obraz působí jako fotografie. Část je sice tematicky blízká, přesto nemá žádnou skutečnou hodnotu informace ani atmosféry. Pokud se objeví prvek, jehož podstatou je přímé vykreslení konkrétní situace, v kombinované zprávě, těžko může být ve vztahu ke zprávě autentický. S tvrzením koresponduje střeční vysílání /"*Skryté obchody uvnitř společnosti Czech Coal*"/ s archivním záběrem překládky uhlí, přičemž není nositelem

žádné věcné informace. V takových případech je vhodnější zcela se vyvarovat práci s tímto stavebním článkem. Ještě markantnější porušení požadavku na autentičnost gerojše je v reportáži *"Zachráněný senior"* /sobota, 28. ledna/. Příspěvek informuje o uplynulé konkrétní skutečnosti: ztraceném a následně zachráněném starci. Nosné jsou retrospektivní výpovědi zúčastněných, asynchrony pokrývají záběry aktérů v aktuálním prostředí; divák je tedy po celou dobu seznamován s příběhem formou zpětných svědectví. Účelem implementovaných gerojšů bylo patrně zvýšit dramatické vyznění, ovšem zjevně inscenovaný záběr seniorovy chůze sněhem, ani jízdu záchranné čtyřkolky s kontaktním zvukem nelze považovat za autentický. Gerojšem má totiž reportér přiblížit situaci, kterou by dostatečně nepopsal ani slovy; zde reportér svou neúčast v době dění přiznal, přesto minulou situaci prostřednictvím gerojšů simuluje.

Ve sledovaném týdnu se nejčastěji ruchový záběr objevuje v příspěvcích Ivana Berky. Frekvence, s jakou prvek používá, vede k porušení kritéria míry užití gerojšů. Obsah je v některých případech zaměnitelný a jejich větší počet nijak nezvyšuje informační náboj. V reportáži z pondělí 23. ledna *"Komplikace kvůli sněhu na severu Čech"* je s kontaktním zvukem dvakrát záběr padajících krup. Obdobně i tři gerojše odklizení sněhu lidmi ze střech vnímá divák jako neúnosné a zahlcují ho /úterý, 24. ledna, *"Masy sněhu tlakem začínají poškozovat některé budovy"*/. V příspěvku Jakuba Bystřického *"Mašerský závod"* ze soboty 28. ledna je celkem 5 gerojšů. Vysoký počet sám o sobě není na škodu, můžeme tak sledovat skutečnou atmosféru závodu, ovšem 2 gerojše pouze s vytím psů jdou proti kritériu míry užití, první z nich by nastínil situaci dostatečně.

Stand-up

Zcela neautentický stand-up je v reportáži ze středy 25. ledna *"Sebevražda pacientky v Psychiatrické léčebně v Dobřanech"*. Tereza Maixnerová promlouvá do kamery z odlišného prostředí a za jiných světelných podmínek, než jsou ve zbylých záběrech příspěvku. Váhu prohrěšku dále násobí dva záběry, na kterých je redaktorka společně s respondentem - ředitelem léčebny - v jeho kanceláři, tedy důkaz o její přítomnosti v autentickém prostředí. Důvod pro takový stand-up mohl být původní nevyhovující a požadavek editora na změnu /prostředí se shoduje s místem živých

vstupů u samotné redakce/, ale ani takový fakt by nebyl omluvou, vhodnější varianta je pak prostá absence stand-upu. Autentičnost mnohých stand-upů je sporná vinou malé nápaditosti ve zvoleném prostředí. V analyzovaném souboru se tak objevily několikrát prostory samotné televize: střičny /úterý, "*Konec světa internetového pirátství*"; pátek, "*Hlásí se další podvedené*", či redakce /pondělí, "*Špatné zacházení s balíky*"; sobota, "*Útoky hackerů*", aniž by prostředí s tématem souviselo.

Interakce reportérů televize Nova je proti předpokladu malá a nevýrazná. Většinou se omezují na strohé ohlédnutí se na objekt v pozadí a časté užití ukazovacího zájmena. Tato kombinace má vést k zvýšení autentického vyznění, mnohdy se ale jedná o přístup bez hlubšího informačního významu a "povinnost instalace stand-upu" o to více vyniká. Příkladem je výstup Jiřího Veselého ve střeďečnících Televizních novinách /"*Podvod za 170 milionů korun*"/, přechází před věžeňským vjezdem, otáčí se, ukazuje na něj a praví: "*Vychytralý podnikatel je už měsíc tady, ve vazební věznicí v Ostravě. Čeká, až na něj u soudu přijde řada.*" Bezdůvodné interakce se dopustil David Vaníček /pátek, 27. ledna, "*Za nechtěnou reklamu faktura na několik tisíc*"/. Při slovech: "*Podobných nabídek na propagaci své rehabilitace dostala paní Černá v prosinci zhruba osm. Stejně jako ostatním společnostem i této řekla do telefonu pouze to, že má zájem o zaslání ceníku a dalších informací,*" vyhodí a chytne rehabilitační balón, načež s ním přechází po tělocvičně.

Grafická složka ve stand-upu se v celém souboru objevila pětkrát. Jejím nevhodným začleněním do střeďečního příspěvku "*Senát schválil nový občanský zákoník*" se stal stand-up silně nesrozumitelným. David Vaníček jmenuje 3 body z nového zákoníku, v obraze se objevuje několikaslovný popis 5 bodů, z nichž se s komentářem shoduje pouze první. Přemíra informací vede k roztříštěnosti a divák není schopen plně vstřebat ani jednu ze složek audiovizuální informace. Naopak grafika v závěrečném stand-upu nedělní zprávy "*Hackeri zaútočili na internetové stránky Úřadu vlády Slovenska*" není nositelem žádné informace, účel je pouze zvýšit obrazový efekt. Michal Kratochvíl mluví o způsobu ochrany počítačů, přirozený obraz postupně překrývá dodaná grafika. Její relevance je sporná, míra jistě nevhodná. Během osmivteřinového výstupu je v obraze obličej redaktora čitelný pouze 3 vteřiny.

5. Analýza 2. období

5.1 Události - Česká televize

5.1.1 Kvantitativní analýza

Soubor sledovaných útvarů v Událostech 26. týdne čítá 109 příspěvků při hodnotě 14 až 19 denně. Celková stopáž je 2 hodiny a 52 minut, průměrná pak 1:34,7 sec na příspěvek. 116 stand-upů znamená takřka 11 % z celkového času. Plochu 2,66 % vymezuje 98 gerojšů ve funkci ruchu prostředí. V jednom případě se objevila jako samostatný prvek hudba, zvukový efekt nebyl v analyzovaných příspěvcích ČT od 25. června do 1. července zaznamenán.

5.1.2 Kvalitativní analýza

Gerojš ve funkci ruchu prostředí

Zvuková nevýraznost je častou vadou gerojšů v Událostech z druhého sledovaného týdne. Příčiny můžeme zařadit do dvou skupin. a) Špatně zaznamenaný zvuk z technického hlediska /zdroj zvuku je daleko od mikrofonu, který zaznamená i ostatní ruch/. b) Snaha zachytit jev, který má zanedbatelný zvukový projev. Nevhodně nahraný zvuk má záběr vítání prezidentem Klausem /středa, 27. června, "*Sešla se Rada katedrály*"/ a balení osobních věcí ministra Pospíšila /pátek, 29. června, "*Pospíšil chce být hejtmanem*"/. V obou případech vyplňuje zvukovou složku z části lidská řeč /pozdrav; komentování při balení/, zároveň se ozývají přirozené zvuky situace /závěrky fotoaparátů; balení osobních věcí/. Mluvní projev zde není nositelem žádné věcné informace, záběry nejsou kategorie gerojš ve funkci synchronu, naopak zbylá část audiosložky je pro situaci důležitější. Právě tato dvojdičnost tříští výraz gerojšů, divák automaticky věnuje větší pozornost i nesrozumitelné řeči, je-li na stejné úrovni s okolním ruchem a skutečná podstata situace mu uniká. Řešením je užití gerojše bez mluvních projevů, čímž se zvukový obsah samotné akce zvýrazní. Reportáž

"Záchranáři na Orlíku" /pátek, 29. června/ začíná gerojšem člunu při pomalé a zvukově nevýrazné plavbě. Obdobné vyznění má záběr na televizní vysílač jen se slabým foukáním větru /neděle, 1. července, *"Vysílač na Pradědu"*. Takto prezentované jevy formou gerojše s dominantním postavením ve zvukové lince působí jako zvuková pauza, nebo až technická chyba.

Společným jmenovatelem nedostatečné reportérské autentičnosti je kombinovaná zpráva. Autor příspěvku tak předkládá atmosféru konkrétního dění - nezřídka díky archivnímu záběru - aniž by u situace sám byl. Takový přístup hned s dvěma neautentickými gerojši zvolila Michaela Poláková v pondělní relaci *"Úrazy na dovolené"*. Poprvé je zabrán potápěč při ponoru do moře, podruhé muž s dítětem při hře u pláže, zatímco původní nahrávka s respondentem je pořízená na chodbě zpravodajské budovy ČT. Pokud pracuje redaktor s gerojšem archivního typu, lze nízkou míru autentičnosti akceptovat, jestliže ten má silný informační náboj. Příkladem je simulátor nárazu automobilu v obecné zprávě o nehodách /pondělí, 25. června, *"Autobusová sedadla smrti"*. Diváka zaujme popisná názornost a nevšední akce uvnitř záběru, neaktuálnost a neautentičnost je ve vnímání upozaděna.

Nevyhovující podle kritéria míry užití a variace jsou dva příspěvky z úterního vysílání. Oba také pracují s vícero gerojši, jejichž náplň se opakuje. Manipulace s generátorem je zachycena ve třech momentech *"Modernizace v Dukovanech"* a křik ptáků ve dvou *"Ornitologův sen"*. V obou případech je variace minimální - náplň gerojšů je stejná, obrazově i zvukově jsou takřka identické - k popisu situace by stačilo jen po jednom takovém záběru. Stejná chyba se objevila i v případě dvou obdobných záběrů s kolonou automobilů /pátek, 29. června, *"Jak vyžrát na vedra"*.

Stand-up

Úvodní stand-up zprávy *"Nátlak na policii?"* /pátek, 29. června/ je kvůli zvolenému prostředí silně neautentický. Redaktorka mluví o telefonátu mezi vyšetřovatelem kauzy "letadla Casa" a ministrem financí Kalouskem; sedí v televizní střížně, kamera najíždí na monitor se záběry letadel a ministra Kalouska. Téma reportáže neumožňuje silně autentický stand-up, nicméně zvolené prostory, které s

obsahem komentáře nijak nesouvisí, na nedostatek upozorňují více, než by tomu bylo v případě některého ze souvisejících prostředí /např. hangár s letadlem Casa, ministerstvo financí, sídlo vyšetřovatelů/.

Neautentičnost výstupu Kamily Štichové /pátek, 29. června, *"Začátek prázdnin II"*/ odhaluje dění v obraze s ohledem na komentář: *"První vážnější problémy byly v Praze krátce po jedné hodině. Jižní spojka a nehody v obou směrech, hned se začaly tvořit dlouhé kolony."* Redaktorka stojí nad zmíněným silničním tahem, v pozadí je však vidět plynulý provoz bez nehod.

Interakci ve většině případů omezili reportéři na pouhou chůzi v prostředí. Funkčnost takového přístupu lze spatřovat pouze ve zvýšení dynamiky, aby aktér a celý prvek nepůsobil příliš strnule. Za nejvyšší míru interakce v hodnoceném souboru lze označit stand-upy Martina Ruska. V pondělním příspěvku *"Smrt vzácné želvy"* při sdělení: *"Samotáře Jiřího objevili na Galapágách v roce 1971. Shodou okolností Tony v ten stejný rok přijel do Evropy. Podle některých odborníků jsou si oba až velmi nápadně podobní,"* podá Martin Rusek zmíněné želvě sousto. V pátek *"Jak vyzrát na vedra"*/ zas v prvním ze dvou stand-upů nasedá do automobilu s plastovou lahví v ruce při slovech o dodržování pitného režimu. Popis zmíněných prvků dokládá, jak málo se reportéři při stand-upech zapojili do dění.

Přestože byl pohyb reportérů a činnost v prostředí minimální, došlo i k nevhodné interakci. Petr Vašek /středa, 27. června, *"Rychlý konec ministra Pospíšila"*/ praví: *"To, kdo bude chodit do těchto dveří jako nový ministr spravedlnosti, zatím předseda vlády Petr Nečas tají. Podle informací České televize ale má premiér zatím dva favority."* Zároveň redaktor otevírá vstupní dveře, kamera najíždí na detail kliky s rukou a následně redaktor kliku pouští. Interakcí je kladen velký důraz na vstupní dveře a kliku, aniž by to fakticky souviselo s jádrem komentáře.

Pozoruhodným zjištěním je, že se grafické prvky ve stand-upech sledovaného týdne v České televizi objevily pouze okrajově /sobota, 30. června, *"Dnes padaly teplotní rekordy"*, *"Jak ušetřit na léčích"*/ . Posouzení vhodné infografiky tedy není předmětné.

5.2 Televizní noviny - tv Nova

5.2.1 Kvantitativní analýza

Jednotlivé relace Televizních novin z 26. týdne poskytly k analýze 11 až 15 příspěvků denně, v součtu 87. Celková délka materiálu je 2 hodiny a 12 minut, průměrná 1:31,2 sec na zprávu. 91 stand-upů představuje 8,5 % z více jak dvouhodinového celku. Prostor s hodnotou 2,34 % vyplňuje 65 gerojšů ve funkci ruchu prostředí.

5.2.2 Kvalitativní analýza

Gerojš ve funkci ruchu prostředí

Zvuková nevýraznost některých gerojšů druhého sledovaného týdne na tv Nova je dána už podstatou situace, kterou záběr zachycuje. Reprodukce činností, jako je zdobení jídla /3 úvodní gerojše, středa, 27. června, "*Světová kuchařská show*"/, aplikace opalovacího krému /3 úvodní gerojše, pátek, 29. června, "*Test: opalovací krém nechrání*"/, odpočívající bezdomovci /2 úvodní gerojše, pátek, 29. června, "*Fotbalový šampionát bezdomovců*"/, příchod zákazníků k pokladně /úvodní gerojš, neděle, 1. července, "*Lidé si připlatí za léky*"/, je formou záběru s výlučným postavením kontaktního zvuku nevhodná. V uvedených případech je slyšet pouze neurčitý ruch prostředí, který až hraničí s tichem. Přisoudit statut gerojše daným scénám je reportérská chyba, záběry by postačovaly na obrazový doprovod asynchronů. Naopak atraktivní dění při natáčení filmu k užití ruchových záběrů vybízí /sobota, 30. června, "*Sukničkářova první klapka*"/. Úvodní gerojš s typickou filmovou klapkou splňuje všechna kritéria, ale následná sekvence tří záběrů uprostřed příspěvku je pro svou zvukovou nevýraznost nevhodná. Jediným hmatatelným ruchem prostředí jsou nevýrazné a vesměs nesrozumitelné, tedy špatně artikulované, pokyny filmového štábu. Autorce se nepodařilo dramatičnost a náboj dodat ani použitými zvukovými efekty, které záběry oddělují. Na hranici zvukové výraznosti jsou některé gerojše v nedělním příspěvku "*Pomoc zvířecímu tátovi*". Krmení zvíře je doprovázeno jen slabým

mlaskáním, nicméně v této reportáži nelze hodnotit gerojše negativně. Zvukovou nevýraznost totiž autor maskuje přidanou hudbou a obě stopy se doplňují.⁴¹ Pokud je hudba ve zpravodajství v souladu s postupy dané redakce, je v obdobných případech takový přístup vhodný.

Z hlediska reportérské autentičnosti lze za problematický označit přílet letadla s původním zvukem v úterní reportáži "*Exkluzivně: předávání zločinců*". Gerojš je řazen za asynchron o transferu drog; je nepravděpodobné, že ve zobrazeném letu se skutečně omamné látky přepravovaly. Záběr je ve skutečnosti pouze ilustračním, což lze akceptovat při obrazovém dokreslení komentáře, nikoli při autonomním záběru s kontaktním zvukem. Podobné vyznění má i krátký záběr zapínání cestovního kufru /čtvrtek, 28. června, "*Do Chorvatska zase už jen s pasem*"/, který nelogicky stojí mezi posledním asynchronem a strohou odhláškou autorek zprávy. Gerojš jen bezobsažně vyplňuje audiolinku, přičemž i obrazový přínos je nulový.

Po všech stránkách atraktivní ruchy bouřky s blesky v nedělní zprávě "*Českem se prohnaly silné bouřky*" znehodnocují svou autentičnost při pozorném poslechu zvukové složky. U tří obrazově jedinečných prvků je zcela identický zvuk hřmění. V zájmu zvukové výraznosti došlo k manipulaci a nepůvodní zvuk je vydáván za synchronní a kontaktní. Věrohodnost ruchových částí je narušena i v dalších příspěvcích, tentokrát s ohledem na vlastní komentář autorů. Ve středeční reportáži "*Rok vězení pro dceru kancléře*" redaktorka praví: "*Otec mrtvé Míši se u soudu rozplakal.*" Zařazen je poté gerojš, v němž zmíněný muž poklidně vychází ze soudní síně, aniž by bylo možné mluvit o pláči. Nedělní reportáž "*Squatteři obsadili vilu Milada*" je vystavěna především díky gerojšům, ale ani takto dramatická situace neposkytla autorem žádané množství vhodných ruchových záběrů. V závěru příspěvku se Ondřej Špalek uchýlil ke gerojši⁴² statických aktérů bez výraznějších projevů jen s autentickou hudbou. Přičemž v synchronu praví: "*...situace se vyostřuje.*" Stav komentáři neodpovídá a jeví se jako s věcí nesouvisející. I za předpokladu, že v obou případech skutečnost korespondovala s komentářem /otec se rozplakal; situace si vyostřila/ a štábu se pouze nepodařilo skutečnost zaznamenat, je nutné považovat uvedené gerojše za neautentické.

⁴¹ Jelikož při zmíněných záběrech nebyl kontaktní zvuk hudbou potlačen, v kódovací knize jsou označeny jako gerojš ve funkci ruchu prostředí, nikoli hudba.

⁴² Dva podobné obrazové záběry s jedním zvukovým; kódováno jako 1 prvek.

Posuzování gerojšů z hlediska míry užití je úzce spjato s případnými prohrašky podle jiných kritérií. Například nadměrný počet tohoto elementu se vyskytuje v již zmíněných sekvencích o třech záběrech /"*Sukničkářova první klapka*"; "*Světová kuchařská show*"/. Nicméně lze předpokládat, že při kladném hodnocení podle jiného kritéria, by se části v daném počtu nadbytečné ani nejevily. Páteční příspěvek "*Originální loučení se školou*" nabízí celkem 6 původních ruchů prostředí. V druhé polovině jsou za sebou dva prvky s jásajícími dětmi. Nejdříve s vysvědčeními vybíhají z lodi, poté opět s dokumenty mávají do kamery a křičí. Zřejmě vyšší obrazová dynamika prvního, ale výraznější zvuk druhého záběru, vybídl autora k užití obou, avšak obdobná náplň i zpracování prvků vede k negativnímu hodnocení jejich míry užití. Řešením by bylo vzdát se jednoho ze záběrů. Zmíněná reportáž "*Českem se prohnaly silné bouřky*" obsahuje celkem 6 gerojšů bouřky, ve čtyřech případech se jedná o naprosto identický dvouvteřinový záběr, který se opakuje. Daný stav by byl přípustný pouze při funkci záběru jako předělu, což není tento případ. Ani při opravdu exkluzivním obsahu by čtyřnásobná prezentace téhož nevyzněla přirozeně. Nevhodnou míru užití lze v tomto případě i jasně vyčíslit: příspěvek je o 6 vteřin /tedy takřka 6 %/ uměle prodloužený.

Stand-up

K zásadnímu porušení pravidla autentičnosti stand-upů nedošlo. Malý náboj přímé vazby na místo i čas dění mají v tomto ohledu především výstupy Michala Kratochvíla, který často pracuje s obrazovým materiálem z cizího zdroje /např. záběry policie/ a konkrétní událost tak komentuje ex post /pondělí, 25. června, "*Zásah lovců lebek*"; úterý, 26. června, "*Exkluzivně: předávání zločinců*"/. Nevhodným snímáním zbytečně oslabila autentičnost svého stand-upu autorka středěční reportáže "*Autobus smrti čtyři dny poté*". Informaci o zdravotním stavu českých turistek tlumočí Marcela Škábová na chodbě chorvatské nemocnice, prostor ale působí na diváka jako jakákoli anonymní chodba administrativní budovy. Až s následným synchronem pořízeným před stejnými dveřmi, jsou rozeznatelné cizojazyčné nápisy. Autorský výstup před budovou nemocnice, nebo v prostorech se zdravotním personálem v pozadí by se jevil mnohem autentičtější.

Interakce není ve sledovaných reportážích příliš naplněna. Ve většině případů se redaktoři omezují na chůzi, která zvyšuje dynamiku i naléhavost. V nejvyšší míře uplatňuje interakci František Nyklas /pátek, 29. června, "*Filmový festival ve Varech*". V jednom ze šesti stand-upů si odebírá vstupenku od pokladní, jindy pojíždá párek. Vzhledem k tématu a povaze reportáže, která stojí především na vlastním komentování, lze neformální přístup akceptovat.

S grafickými prvky ve stand-upech pracovali ve sledovaném týdnu novináři tv Nova jen ve 4 případech. Oprávněnost infografiky nesplňují stand-upy dvou příspěvků. V závěrečném stand-upu /pátek, 29. června, "*Snubní prsten pro nevěrníky*"/ Michaela Šmídová říká: "*Je ale otázka, jestli by v případě takových notorických nevěrníků speciální snubní prsten stačil a jestli by nebylo lepší použít starý dobrý pás cudnosti.*" Konečnou část vyplňuje celobrazovková animace s pásy cudnosti. Bez ohledu na informační přínos a estetickou úroveň zmíněného, je nevhodné v obraze plně překrývat závěrečný výstup autora. Stand-up Hanuše Hanslíka /sobota, 30. června, "*Zálohy cvičí na válku s Němci*"/ je díky grafice zcela jistě zapamatovatelný, nicméně ze zpravodajského hlediska je použití počítačové animace nevhodné. Text: "*Před jakým nebezpečím budou záložáci bránit Českou republiku příště, to zatím nevědí. Mohli by se ale připravovat třeba na invazi mimozemšťanů. Hanuš Hanslík, televize Nova,*" rozděljuje před odhlášením dodaná animace s přeměnou mikrofonu ve světelný meč ve stylu filmů Star Wars. Ačkoli nemá vizuální efekt žádný přínos, jeho atraktivita byla patrně jediným důvodem pro pořízení daného stand-upu s minimální informační hodnotou.

6. Komparace na základě výsledků analýz

6.1 Události během 2 období

- Změnila se délka reportáže?

_Průměrná délka reportáže v Událostech zůstala stejná.

Tato hypotéza se nepotvrdila. Naopak se příspěvky v druhém období zkrátily o cca. 4 % oproti prvnímu /z průměrné délky 1:38,6 sec na 1:34,7 sec/. Jelikož nedošlo v čase ani k nárůstu sledovaných jednotek, řešili tvůrci Událostí jejich delší stopáž zařazením jiných typů příspěvků /především živé vstupy/. Nicméně toto tvrzení není podloženo exaktním měřením, neboť takové prvky nebyly součástí analýzy.

- Jak se proměnily vybrané stavební prvky v rámci stanic?

_Procentuální zastoupení stand-upů v Událostech narostlo.

Hypotéza se potvrdila. Zatímco v lednovém souboru stand-upy zabíraly 10,04 % z celkové stopáže analyzovaných jednotek, v druhém souboru to bylo 10,83 %.

_Prodloužila se průměrná stopáž asynchronu v Událostech.

Hypotéza se nepotvrdila. Hodnota zůstala zcela beze změny: 10,4 sec/ks.

_Procentuální podíl synchronů v Událostech narostl.

Hypotéza se nepotvrdila. Pokles o necelá 2 % zaznamenala celá skupina "výpověď 3. osob"; samotná kategorie synchron snížila hodnotu z 32,74 % na 28,95 %.

- Změnila se práce s gerojši ve funkci ruchu prostředí?

_Průměrné množství gerojšů v Událostech se snížilo.

Hypotéza se nepotvrdila. V přepočtu na jeden cart se v prvním souboru objevilo 0,874 prvku, zatímco v druhém souboru 0,899. Nicméně se zkrátila jeho průměrná délka, a tak se i celkový podíl kategorie na stopáži nepatrně snížil.

_Počet gerojšů nevyhovujících stanoveným kritériím se v Událostech snížil.

Hypotéza se potvrdila. Druhé období přineslo lepší výsledky především podle kritéria míry užití reportérské autentičnosti. I nadále je však problematická zvuková nevýraznost.

- Jak se změnilo pojetí stand-upů?

_Poměr stand-upů podle druhů se v Událostech změnil na úkor středových.

Hypotéza se potvrdila. Díky nárůstu úvodních a závěrečných stand-upů, se snížil podíl středových ze 78 % na 72 %.

_Ve vysílání Událostí se omezily stand-upy s nevhodnou interakcí.

Hypotéza se potvrdila. Bezsporně došlo k umírnění reportérských výstupů. Nicméně nelze mluvit o kvalitnější práci žurnalistů, ale spíš o upuštění od interakce, která může obecně stand-up zhodnotit.

6.2 Televizní noviny během 2 období

- Změnila se délka reportáže?

_Průměrná délka reportáže se v TN prodloužila.

Hypotéza se nepotvrdila. Zpravodajské příspěvky se v průměru zkrátily z 1:35,1 sec na 1:31,2 sec, tedy o více jak 4 %. Zároveň se zvýšil počet analyzovaných jednotek z 61 na 87.

- Jak se proměnily vybrané stavební prvky v rámci stanic?

_Procentuální zastoupení výpovědí respondentů po telefonu se v TN zvýšilo.

Hypotéza se nepotvrdila. V této oblasti nastal mírný pokles z 2,59 % na 2,35 %.

_Prodloužila se průměrná stopáž asynchronu v TN.

Hypotéza se potvrdila. Průměrná délka asynchronu se zvýšila z 9 na 9,5 sec.

_Procentuální podíl synchronů v TN klesl.

Hypotéza se potvrdila. Nastal znatelný pokles z 30,56 % na 24,29 %.

- Změnila se práce s gerojši ve funkci ruchu prostředí?

_Průměrné množství gerojšů v TN narostlo.

Hypotéza se potvrdila. V přepočtu obsahoval jeden příspěvek prvního období jen 0,623 prvku, v druhém období již 0,747.

_Počet gerojšů nevyhovujících stanoveným kritériím se v TN zvýšil.

Hypotéza se potvrdila. Kvalitativní analýza odhalila nárůst nedostatečně zvukově výrazných i neautentických gerojšů /včetně manipulace se zvukovou stopou/.

- Jak se změnilo pojetí stand-upů?

_Poměr stand-upů podle druhů se v TN změnil na úkor závěrečných.

Hypotéza se potvrdila. Úbytek v čase lze pozorovat u úvodních a především závěrečných stand-upech. Jejich podíl v lednovém souboru byl 38 %, následně 22 %.

_V Televizních novinách se zvýšilo množství neautentických stand-upů.

Hypotéza se nepotvrdila. Přesto nedošlo ke zlepšení. I nadále se objevují případy s malou vazbou na situaci samou.

6.3 Porovnání stavby příspěvků ČT a tv Nova v 2. období (směr vývoje)

- Pracují jednotlivé redakce odlišně s tempem a délkou?

_Příspěvky tv Nova jsou oproti ČT kratší.

Hypotéza se potvrdila. Průměrná délka zpravodajského příspěvku v Televizních novinách je o 3,5 vteřiny kratší.

_Průměrný počet elementů na příspěvek je v TN vyšší než v Událostech.

Hypotéza se potvrdila. Jeden příspěvek Televizních novin obsahuje průměrně 12,92 jednotlivých prvků všech kategorií, v Událostech to je 11,34. V součinnosti s kratší stopáží reportáže zvyšuje vyšší koncentrace elementů na tv Nova tempo produktu.

- Jaké jsou rozdíly v kategoriích stavebních prvků a celých skupinách prvků?

_Procentuální podíl skupiny prvků s vlastním komentářem autora (asynchron, stand-up) je v Událostech vyšší.

Hypotéza se potvrdila. Rozdíl činí takřka 4 % (ČT: 61,43 % _ Nova: 57,33 %).

_Procentuální podíl synchronů je ve vysílání ČT vyšší.

Hypotéza se potvrdila. Synchrony v Událostech představují 28,95 % plochy, v Televizních novinách jen 24,29 %.

_Procentuální podíl telefonátů je ve vysílání tv Nova vyšší.

Hypotéza se potvrdila. Sledované zpravodajství Čt prezentuje telefonát v hodnotě 1,88 %, v případě tv Nova je to 2,35 %.

_Procentuální zastoupení skupiny "ostatní prvky" (gerojš - ruch prostředí, AV citace, zvukový efekt, předěl, hudba) je ve vysílání tv Nova vyšší.

Hypotéza se potvrdila. Oproti ČT (4,49 %) znamená hodnota tv Nova (9,19 %) více jak dvojnásobné užívání prvků skupiny.

- Jaké jsou rozdíly v hodnocení gerojšů ve funkci ruchu prostředí na základě kvalitativní analýzy?

_Gerojše v TN vykazují vyšší chybovost podle kritéria míra užití / variace.

Hypotéza se potvrdila. Ovšem rozdíl mezi stanicemi není zásadní, jelikož na straně tv Nova je vhodná míra užití překračována především v důsledku koncentrace zvukově nevýrazných gerojšů.

_Gerojše v Událostech mají vyšší chybovost podle kritéria reportérské autentičnosti.

Hypotéza se nepotvrdila. Větší počet reportérsky neautentických gerojšů je v Televizních novinách rámován zmíněnou manipulací, objevily se i rozpory gerojšů vůči vlastnímu komentáři. Původní předpoklad, že Události budou nabízet velké množství např. archivních záběrů ve funkci gerojšů (především v kombinovaných zprávách) se nepotvrdil.

- Vykazují stand-upy odlišné prohrěšky proti kritériím kvalitativní analýzy?

_Redaktoři ČT častěji pracují s nevhodnou mírou interakce ve stand-upu.

Hypotéza se nepotvrdila. Novináři obou redakcí ve sledovaném týdnu interakci výrazně omezili, z toho důvodu nedocházelo k zásadním prohrěškům. Nutno podotknout, že v případě komparace prvního týdne by se hypotéza potvrdila.

_Zpravodajství tv Nova obsahuje více stand-upů s nevhodným užitím grafiky.

Hypotéza se potvrdila. Na infografiku ve stand-upech Události 26. takřka rezignovali. I zde tedy platí - obdobně jako v případě interakce - že pro případné prohrěšky nebyl prostor.

Závěr

V bakalářské práci se zabývám proměnami a vzájemnými odlišnostmi v rámci ucelených příspěvků hlavních zpravodajských relací České televize a televize Nova. Právě výrazný vývoj obou pořadů /tedy dlouhodobě nejsledovanějšího a jeho přirozeného protipólu u média veřejné služby/ dal předpoklad pro změny v samotných reportážích.

Ačkoli došlo u obou pořadů v průběhu prvního pololetí roku 2012 k výraznému prodloužení stopáže, průměrné délky reportážních a kombinovaných zpráv se naopak zkrátily. Analyzované soubory České televize dokonce obsahovaly obdobný počet příspěvků. Předpoklady, že si v druhém čtvrtletí budou reportéři „zjednodušovat práci“ a komponovat příspěvky pomocí prvků, které jen zpracovávají /gerojš, synchron apod./ na úkor elementů s výraznějším vlastním tvůrčím vkladem /asynchron, stand-up/ se v případě Událostí nepotvrdily. Ovšem koncepce cartů v Televizních novinách vykazovala zdvojnásobení skupiny „ostatní prvky“ /gerojš, AV citace apod./.⁴³

Kvalitativní analýza prvků gerojš ve funkci ruchu prostředí poukázala na určitý směr ve vývoji chápání a vyznění především ve vysílání tv Nova. V druhém období došlo k nárůstu ruchových záběrů i častému porušení kritérií zvukové výraznosti a míry užití. Příčinou byla prezentace v ucelených sekvencích /často sled tří záběrů/, jejichž cílem je zvýšit dojem i dramatičnost. Bohužel zachycené dění nenabízí vždy žádané množství vhodných ruchů prostředí a snaha naplnit očekávané schéma pak snižuje kvalitu zpracování celého příspěvku.

Stand-up, prostor pro přímé vlastní vystoupení tvůrců, kteří jej vnímají jako určitou „královskou disciplínu“, vedl leckdy až k bizarním formám. V průběhu pololetí se pojetí ustálilo a reportéři se soustředili především na podstatu sdělení. V případě Událostí došlo i na výrazné omezení infografiky ve stand-upech. Vyšší míra formálnosti s sebou ale přinesla i menší kreativitu a nápaditost. Tu nepřinesly ve stand-upech ani Televizní noviny, kde reportéři často zanedbávali význam okolního prostředí při svých promluvách.

Kvantitativní složka praktické části mne přivedla na další možné oblasti zkoumání. Otevírá se cesta například k podrobné analýze prvku „synchron“ /rozbor ze sémantického hlediska, obrazová analýza včetně snímaného prostředí, vyváženost coby

⁴³ V období 23. až 29. ledna 4,78 % plochy, v druhém sledovaném týdnu od 25. června do 1. července 9,19 %.

daný prostor různým stranám/. Víceúrovňové šetření nabízí element „asynchron“ /zvláště ve spojení se „studiem“ – úvodním slovem moderátora před příspěvkem/, jehož dvě složky /obraz a zvuk/ jsou oddělitelné, přesto provázané. Především sledované příspěvky tv Nova obsahovaly velké množství inscenovaných nebo ilustračních záběrů. Tato skutečnost nabízí jedno z témat pro případné další zkoumání: podíl takovýchto „nezpravodajských obrazů“ proti informačně nabitým záběrům. Stejně tak práce s archivními a především ilustračními záběry /na jejichž správné a důsledné označení televizní stanice často rezignují/.

Ale i kvalitativní výzkum by bylo možné dále rozvinout. Potřebné podklady /především časový rozsah zaznamenaného materiálu/ by vyžadovaly širší záběr, než jsem měl k dispozici, nicméně např. popis historického vývoje „stand-upu“ by byl bezesporu přínosem – nejen pro teoretickou obec. Jen v pojetí ČT /resp. ČST/ prošel stand-up za posledních 30 let vývojem a to včetně jeho absence. Přičemž pozoruhodné je, že některé vývojové tendence se nápadně podobají dřívějším postupům. V 80. letech například docházelo k propojení stand-upu se synchronní výpovědí respondenta v jednom záběru /reportér promlouvá k divákovi o překročeném plánu sklizně, následně se se slovy: „...a jak to vypadá v JZD Lhenice nám poví jeho předseda...“ otáčí a v obraze se objevuje druhý mluvčí/. Takové pojetí se v současnosti znovu prosazuje.⁴⁴ Možný směr vývoje předkládají některé zahraniční stanice, kde stand-up není součástí každého příspěvku. Vyskytují se v zásadě dva druhy: čistě „reportážní stand-up“ /silně autentizující prvek, úzká vazba na prostředí a situaci, plné využití možností interakce/ a „stand-up - promluva“. Signifikantní je především naléhavost sdělení, naopak význam prostředí a situace bývá upozaděna; s ohledem na delší stopáž takového prvku a potřeby kinetického obrazu může být redaktor /zde už na pomezí moderátora/ a kamera před ním v pohybu.

Již jsem se zmínil o častém pronikání prvků publicistiky a dokonce dramatické tvorby do zpravodajství. Tvrzení doložila i kvantitativní analýza /především prvek hudba v Televizních novinách/. Představme si televizní dramatickou tvorbu a zpravodajství jako dva hrady na kopcích proti sobě. Na jedné straně je zástupce technicky propracovaného, ale nereálného obrazu a na druhé předkladatel skutečnosti v ne příliš nablýskané podobě. Dlouhodobě dochází k paradoxní situaci, kdy oba vládci hradů – vědomi si svých předností – závidí možnosti svého souseda. Mezi

⁴⁴ Stand-up Jiřího Svobody následuje v jednom záběru promluva respondenta Pavla Bobka. Události: Pondělí 25. června, „Nové album Pavla Bobka“

nejzajímavější pořady patří show s prvky reality, zaklínací formula „natočeno podle skutečnosti“ je pro film jako věštba hodné sudičky. Naproti tomu kameramani zpravodajství využívají původně filmové technologie, ve střižnách se modulují, či dokonce nahrazují zvuky za jiné, výraznější. A vše se děje s ohledem na finanční možnosti. Může se stát, že bude produkčně rychlejší a levnější naplnit obrazovou složku reportáže o tragické nehodě počítačovou animací namísto záběrů z reálného prostředí.⁴⁵ Skutečná reportážská práce tak bude na ústupu; zatímco na místě by reportér objevil např. nebezpečný reklamní poutač, který brání ve výhledu a zvyšuje riziko nehod v úseku....

Summary

The bachelor thesis deals with the changes in the construction of the television reports in the broadcasting of the Czech television /ČT/ and the commercial station TV Nova. It also compares the products of both stations. The starting point for the research were personnel changes at both institutions and also extending the length of the main news programs. Theoretical and practical part is focused on the description and analysis of individual components of packages /f.e. SOT, VO, stand-up, full natural sound/.

The results of quantitative analysis are some of the following findings. The total running time of both of the programs was extended during the first half of 2012 but the average length of packages was shorter. The Události preserves a similar number of carts /according to the criteria for analysis/. The premise of composing with elements that the journalists only processed /full natural sound, etc./ at the expense of elements with a high degree of creative input /stand-up, voice over/ in the case of the events wasn't confirmed. But the concept of carts in "Televizní noviny" showed a doubling of the "other elements" /full natural sound, AV citation, etc./.

⁴⁵ Především v Asii se objevuje fenomén „animovaného zpravodajství“. viz.:

_Deník Referendum. *Na světě je první animované zpravodajství, namaluje cokoli*. [online]. 3. 2. 2010 [cit. 1.7.2013] Dostupné z WWW: <<http://www.denikreferendum.cz/clanek/1512-na-svete-je-prvni-animovane-zpravodajstvi-namaluje-cokoliv>>

_Videoukázka. Dostupné z WWW: <<http://www.youtube.com/watch?v=V1xaLaLHHms>>

The qualitative analysis of "full natural sound - noise of situation" pointed to a trend especially in the broadcast of the TV Nova. In the second period, the criteria of sound expressiveness and rate of use was often violated. The reason was the presentation of the complete sequence /often three shots/, to increase the feeling and drama. The creators of stand-ups clearly reduce the level of interaction, in the Czech television even inserting of the infographics.

Použitá literatura

Literatura:

BARTOŠEK, Jaroslav. *Úvod do studia žurnalistiky: studijní texty pro distanční studium*. 2., přeprac. vyd. Olomouc: UP, 2001, 158 s. ISBN 80-244-0235-1.

BARTOŠEK, Jaroslav. *Žurnalistika. Úvod do studia*. FF UP, Olomouc 2001.

BECH-KARLSEN, Jo. *Být přítom: reportáž jako žánr a metoda*. 1. vyd. Oslo: Institut for Journalistikk, 1991, 208 s. ISBN 82-71-47-094-9.

BOYD, Andrew. *Příručka pro novináře: zpravodajství v rozhlasu a televizi*. Praha: Centrum nezávislé žurnalistiky, 1995, 163 s.

BURNS, Lynette Sheridan. *Žurnalistika: [praktická příručka pro novináře]*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 186 s. ISBN 80-7178-871-6.

BURTON, Graeme; Jan JIRÁK. *Úvod do studia médií*. 1. vyd. Brno: Barrister, 2003, 390 s. ISBN 80-859-4767-6.

CARROLL, Victoria. *Writing news for television: style and format*. 1st ed. Ames: Iowa State University Press, 1997, 290 s. ISBN 0 8138 2533 4.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008, 407 s. ISBN 978-80-7367-485-4.

HENDL, Jan. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Praha: Karolinum, 1999, 278 s. ISBN 80-246-0030-7.

HLADKÝ, Miroslav. *Žurnalistika v televizi*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1986, 349 s.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, 413 s. ISBN 978-80-7367-466-3.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 207 s. ISBN 80-7178-697-7.

KÖPPLOVÁ, Barbara, et. al. *Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2003, 461 s. ISBN 80-246-0632-1.

KOŠČO, Ján. *Žurnalistické žánry v televizi*. Praha: Novinář, 1984, 179 s.

LOKŠÍK, Martin, Jiří VENCLÍK, Jiří, Jan Zíka. *Zásady tvorby zpravodajské reportáže v České televizi*. Praha: Česká televize, 2013, 51 s.

McNAIR, Brian. *Sociologie žurnalistiky*. Praha: Portál, 2004. 184 s. ISBN 80-7178-840-6.

- OSVALDOVÁ, Barbora, Radim KOPÁČ, Alice NĚMCOVÁ TEJKALOVÁ a Karel CUDLÍN. *O reportáži, o reportérech*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010, 130 s. ISBN 978-80-246-1781-7.
- OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. 3., rozšířené vyd. Praha: Libri, 2007, 263 s. ISBN 978-80-7277-266-7.
- OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 2., upr. vyd. Editor Barbora Osvaldová, Radim Kopáč, Alice Němcová Tejkalová. Praha: Karolinum, 2011, 144 s. ISBN 978-802-4618-999.
- PROKOP, Přemysl. *Teorie televizní a filmové tvorby*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988, 168 s.
- PROKOP, Přemysl. *Úvod do praxe zpravodajského kameramana*. Praha: Centrum vzdělávání ČT, 1999, 117 s.
- PUNCH, Keith. *Úspěšný návrh výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 230 s. ISBN 978-80-7367-468-7.
- PUNCH, Keith. *Základy kvantitativního šetření*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 150 s. ISBN 978-80-7367-381-9.
- RAMONET, Ignacio. *Tyranie médií*. 1. vyd. Překlad Michal Pacvoň. Mladá fronta, 2003, 226 s. Myšlenky (Mladá fronta), sv. 11. ISBN 80-204-1037-6.
- REIFOVÁ, Irena, et. al. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 3. Vydání. Praha: Karolinum, 2011. 150 s. ISBN 978-80-246-1980-4.
- REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 327 s. ISBN 80-7178-926-7.
- ROTH, Jiří. *Mediální výchova v Čechách*. 1. vyd. Praha: Tutor, c2005, 118 s., xiv s. obr. příl. ISBN 80-86700-25-9.
- ŠMÍD, Milan. *Média, internet, TV Nova a já*. 1. vyd. Praha: ISV, 2000, 231 s. ISBN 80-85866-69-2.
- TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 293 s. ISBN 978-80-7367-683-4.
- TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006, 191 s. ISBN 80-7367-096-8.
- VÁGNER, Ivan. *Televizní zprávy - psychický nátlak?*. 1. vyd. Praha: Argo, 1997, 149 s. ISBN 80-7203-160-0.
- YORKE, Ivor. *Basic TV reporting*. 2nd ed. Boston, 1997, 164 p. Media manuals. ISBN 02-405-1434-3.

Diplomové práce:

BRUNCLÍK, Milan. *Kompozice a struktura současné televizní zprávy v hlavní zpravodajské relaci České televize*. Bakalářská práce FSV UK, Praha, 2005.

PETEROVÁ, Barbora. *Porovnání domácího zpravodajství v hlavních zpravodajských relacích České televize a TV Prima*. Bakalářská práce FSV UK, Praha, 2009.

POLÁŠKOVÁ, Tereza. *Lokální televizní reportáž vysílaná Českou televizí v pořadu Události v regionech Ostrava*. Bakalářská práce FSS MU, Brno, 2010.

KUČEROVÁ, Kateřina. *Komparativní analýza zahraničního zpravodajství v hlavních zpravodajských pořadech ČT1, TV Nova a Prima TV v roce 20010*. Magisterská práce FSV UK, Praha, 2011.

LEDVINOVÁ, Lucie. *Současná televizní zpráva v hlavních zpravodajských relacích stanic ČT24 a Z1*. Bakalářská práce FSV UK, Praha, 2010.

ZAVORALOVÁ, Vanda. *Televizní zpravodajství v ČR. Srovnání hlavní zpravodajské relace České televize a televize Nova*. Bakalářská práce FHS UK, Praha, 2009.

Prameny:

Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání
Zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi

Web:

www.ceskatelevize.cz

www.tv.nova.cz

www.digizone.cz

www.louc.cz

www.mediar.cz

www.tyden.cz

Seznam příloh

Příloha č. 1: Kódovací kniha, soubor "Česká televize, 23. až 29. ledna 2012"

Příloha č. 2: Kódovací kniha, soubor "televize Nova, 23. až 29. ledna 2012"

Příloha č. 3: Kódovací kniha, soubor "Česká televize, 25. června až 1. července 2012"

Příloha č. 4: Kódovací kniha, soubor "televize Nova, 25. června až 1. července 2012"

Součástí práce je audiovizuální záznam analyzovaných zpravodajských příspěvků na datových nosičích.